73-46

Cumhuriyetimiz 50 Yaşında

Akbaba

İLÂVELİ ÖZEL SAYI

Flash'ın büyük günahı!*

Flash'ı deneyenlere sorduk:
"Önce kesmedi sandım,
bir de baktım ki tüy kalmamış
yüzümde" dediler...
"Böyle keskini de olur muymuş,
sakala düşman sanki" dediler...
"Onuncu tıraştan sonra bile
kıldan ince kılıçtan keskin" dediler...
"Çoluk çocuk için tehlikeli,
ortalıkta bırakmamak gerek"
dediler...

Söylediklerinin hepsi doğru.
Ne yapalım,
keskinlik Flash'ın günahı...
Veya sevabı!

Flash'ın teknik özellikleri:

- Süper paslanmaz İsveç çeliği
- Elektronik fırınlama
- Çifte tavlama
- En gelişmiş coating sistemi
- Sürekli kalite kontrolleri

Flash

"yüzünüzün layık olduğu tıraş"

*Flash, Türkiye'de bugüne kadar imal edilen en keskin tıraş bıçağıdır.

FLAŞ
Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Tahtakale Cad. No: 83/1 İSTANBUL
TEL: 22 52 32 - 27 36 43

(Manajans: 2937 — 165)

AKBABA

Yıl: 51 Cilt: 25 Sayı: 46 * Kurucusu: Yusuf Ziya ORTAÇ * 31 Ekim 1973 * Fiyatı: 150 Krş.

Alaborasız...

YILDÖNÜMÜ kutlamaları çoğu kere ikiyüzlü sevinç gösterileridir.

«Karıcığım, evlenme yıldönümümüz kutlu olsun!» diye eşinin boynuna sarılan kocalardan kimbilir kaçının aklında şöyle düşünceler plâk takılmışcasına dönüp durur:

— Evlenemez olsaydık! Evlendik de neye yaradı sanki? Bunca yıllık evlilik yüzünden çektiklerime karşılık ne yararımı gördüm?

Bir anlamda Cumhuriyet iki kişi yerine milyonlarca insanın birbiriyle evlenmesine benzer. Ve bizim o anlamdaki izdivacımız bu hafta yarım yüzyılı doldurdu.

Olayı görünürde sevinçle karşılamakta, cafcafla kutlamaktayız. Açılışlar, gösteriler, söylevler birbirini kovalıyor. Ama kaçta kaçımız Cumhuriyete gerçekten büyük değer verip onun üstüne titriyor acaba?

Aslında Cumhuriyet dönemi boyunca bilerek ya da bilmeyerek o kadar boş sloganlar kullanılmış, yeni kuşaklar okullarda gerçekçilikten o derece uzak sözler belleyerek yetiştirilmişlerdir ki, son yıllarda o tutuma karşı şiddetli bir tepkinin belirmiş ve belki zaman zaman öteki yönde ölçülerin kaçırılmış olmasına fazla şaşmamak gerekir.

Önce kafamızdan riyâ sislerini dağıtmak için konuyu alfabe derecesinde basitleştirelim.

Cumhuriyet bir yönetim biçimidir. O türlü yönetilen ülkelerde vatandaşlar hukuk açısından imtiyazsız ve eşit sayılırlar. Oralarda devlet tarafsız bir polis gibi bütün vatandaşları birbirlerinden ve başka tehlikelerden aynı titizlikle koruma görevini yüklenir.

Aristokrasiye, derebeyliğe, mutlak hükümdarlıklara kıyasla ileri ve iyi bir düzendir bu. Kimsenin kimseyi devlet gücüyle keyfince asıp kesememesi, alıp satamaması, doğrudan doğruya buyruk altında bulunduramaması elbette bir uygarlık aşamasıdır. Ama gerçek sosyal adalet sağlanmadıkça yeterli değildir.

Çünkü aç ve tok kişiler arasında hareketsiz kalan ve açı doyurmaya çalışmayan devlet «tarafsız bir polis» sayılmaz. Evet, açın toka saldırmasına da izin vermeyecektir, tokun aça saldırmasına da. Ama tokun aça saldırması için bir neden yoktur ki!

Ahmet yiyeceklerin üstünde tokluktan geğirerek oturuyor, avurdu avurduna çökmüş Mehmet onu uzaktan seyrederek yutkunuyor, Devlet Baba da ikisine birden sesleniyor:

— Ben aranızda tarafsızım! Kimse kimseye ilişmesin!

Bu durumda Devlet tarafsız değil, Ahmet'in bekçisidir. Ve o Devletin kuruluş yıldönümünü katıksız bir sevinçle kutlamasını Mehmet'ten beklemek biraz insafsızlık olur.

«İmtiyazsız bir kitleyiz», «Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için» gibi sloganların ve toplumumuzda sınıf ayrılıkları bulunmadığı iddiasının gerisinde işte öyle bir yutturmaca yatar.

Peki, böyledir diye Cumhuriyet değersiz midir? Yıldönümünün kutlanmaması, köküne tez elden kibrit suyu dökülmesi mi gerekir? Devlet tarafsız olmadığı için hemen ortadan mı kaldırılmalıdır?

Eldekinin yerine koyacak daha iyi bir şey bulmadan o yola gitmenin nasıl ters sonuçlar yaratabildiğini yakın geçmişte gördük. Ruh hastaları ve (bilinçli ya da bilinçsiz) ajanlar dışında hiçbir vatandaşımızın bir daha o türlü serüvenlere heveslenebileceğini sanmayız.

Amaç devleti yıkmak değil, bütün vatandaşlara yararlı duruma getirmektir.

Fırtınalı ve köpekbalıklı denizlerde dolaşan bir teknenin içindeki kişiler arasında açlar, toklar, haklılar, haksızlar, namuslular, namussuzlar, edepliler, edepsizler, kısacası her çeşit insan bulunur. Bunların içindeki olumlu kişilerin yapmaları gereken şey ötekilerin ağır basmasını önlemeye çalışmaktır, tekneyi batırmak değil. Öyle bir batış ancak köpekbalıklarına yarar.

Bu yıllarda ülkemizin çevresindeki denizlerin ne kadar fırtınalı olduğu ve içlerinde ne iri canavarlar dolaştığı her sabahki gazete haberlerinden bellidir. Bunların dalgalara nasıl dalgalar kattığı, teknemizi devirmek için ne manevralar çevirdiği de günden güne açığa çıkmakta.

Böyle bir ortamda hiç ikiyüzlülüğe ve aşırı duygusallığa kaymadan birbirimize Cumhuriyetimizin değerini hatırlatabilir, bir ağızdan içtenlikle haykırabiliriz:

— Nice nice yıllara!

AKBABA

— Cumhuriyetimizin 50. yılı kutlanıyor. —

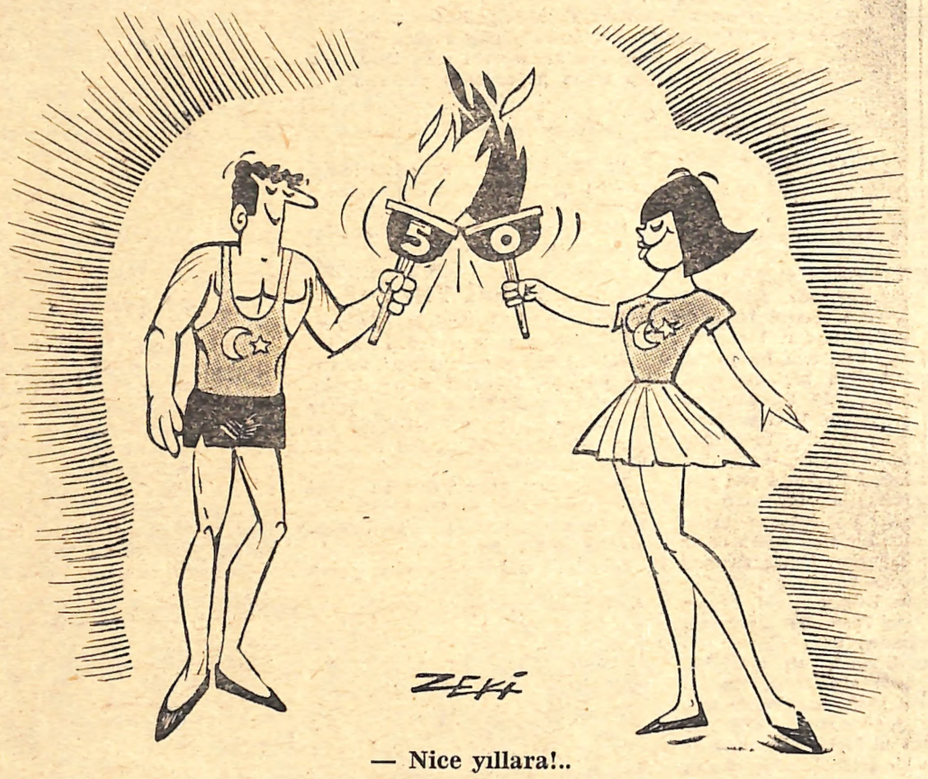

— Nice yıllara!..

50. YIL MARŞI

ATA'MLA DOĞAN GÜNEŞ NİCE YILLAR DOĞACAK;
BAĞIMSIZDIR ULUSUM, BAĞIMSIZ YAŞAYACAK;
TARİH, TÜRK'ÜN ADINI HÜR YAZDI, HÜR YAZACAK;
ŞEREFLE DALGALANIR AY-YILDIZLI BU SANCAK.

YÜZYILLARA YÜRÜRÜM GÖĞSÜMÜ GERE GERE;
ŞANLI CUMHURİYETİM DESTAN OLDU DİLLERE!

AÇTI MUSTAFA KEMAL MEHMETÇİK'LE DEVRİMİ;
EN ÖNDE, EN İLERDE ALMAK İÇİN YERİMİ;
ADADIM YÜREĞİMİ, ADADIM ELLERİMİ;
UYGARLIĞA GÖTÜRDÜM KÖYÜMÜ, İLLERİMİ!

YÜZYILLARA YÜRÜRÜM GÖĞSÜMÜ GERE GERE;
ŞANLI CUMHURİYETİM DESTAN OLDU DİLLERE!

GÜNEŞ GİBİ DOĞARIM NERDE KARA GÜN VARSA;
ELLERİMLE BOĞARIM YURDA KİM YAN BAKARSA;
VATANIMA YARARIM IRMAK NASIL AKARSA;
OTUZ MİLYON TEK YÜREK EDİRNE'DEN TA KARS'A!

YÜZYILLARA YÜRÜRÜM GÖĞSÜMÜ GERE GERE;
ŞANLI CUMHURİYETİM DESTAN OLDU DİLLERE!

BİLİMDE VE TEKNİKTE ÇAĞA ULAŞIYORUZ;
EN ÇETİN ENGELLERİ BİRLİKTE AŞIYORUZ;
ATA EMANETİNİ SAYGIYLA TAŞIYORUZ;
YURTTA TÜRK'E YARAŞAN ONURLA YAŞIYORUZ!

YÜZYILLARA YÜRÜRÜM GÖĞSÜMÜ GERE GERE;
ŞANLI CUMHURİYETİM DESTAN OLDU DİLLERE!

Mukadder ÖZAKMAN

Sevgili okurlarımıza Cumhuriyetimizin 50. yıldönümünde mutluluklar diler, Şeker Bayramlarını kutlarız.

Geçmiş Zaman Olur ki...

YUSUF ZİYA ORTAÇ

Akbaba'nın ilk sayısı Kurtuluş Savaşçıları İstanbul'a ayak bastığı günlerde çıkmıştı. Mustafa Kemal orduları İstanbul'a girerken, Akbaba kanat çırparak alkışlıyordu muzaffer kumandanı...

«29 Ekim 1923» Akbaba'nın sayfalarında kayıtlıdır. Akbaba, Cumhuriyetin altın devrini yaşamıştır. Cumhuriyet tarihinin bütün olayları, satır satır, çizgi çizgi Akbaba'dadır.

Ellibir yıllık Akbaba'nın ilk okuyucu kuşağından bugünkü en genç okuyucu kuşağına kadar herkes bilir ki bu derginin kurucusu Yusuf Ziya Ortaç, en imanlı bir şekilde daima Cumhuriyetin övücüsü, savunucusu olmuştur.

Yusuf Ziya Ortaç ve onun Akbaba'sı, Cumhuriyetin her yıldönümünde yeni ve taze heyecanlarla bu mutlu günün üstüne eğilirdi. İşte ellibir yıllık Akbaba koleksiyonundan, elli yılın Cumhuriyet Bayramları üzerine coşup taşan heyecanları yansıtan birkaç derleme.

KUTLU OLSUN

(Cumhuriyetin ilk ilânı günlerinde Yusuf Ziya Ortaç «Kutlu Olsun» başlıklı yazısında şunları söylemişti:)

HEPİMİZE kutlu olsun; Cumhuriyet zahmetsiz, tehlikesiz doğdu. Salı gecesi İstanbul ufuklarını inleten toplar, bir süreden beri zaten beklenen bu yavrunun nihayet tarihin beşiğine ayak bastığını ilân ediyordu. Bundan sonra mesele yavrunun büyümesinde, geleceğin yolları üstünde tıpış tıpış yürümesindedir.

Eğer içimizde bu çocuğa yan gözle bakanlar varsa bile onlardan pek korkmamalıyız. Ne de olsa bizim kanımızdandır; bir süre sonra onlar da yavruya ısınırlar. Onlar da aynı sevgiyi duymaya başlarlar...

Anası vatan, babası millet, hocası muhterem Gazi Paşa olan bir yavrunun geleceğinden telâş etmeye lüzum yoktur. Onun hayatı, terbiyesi, hürriyeti güven altındadır. Bu sevinçli doğuşu bütün kalbimizle kutlayalım ve yeni doğan «Türkiye Cumhuriyeti» ni hiçbir kuvvete esir değil, şanlı bir geleceğe aday olarak büyütelim. 1 Kasım 1923

CUMHURİYETİN 10. YILDÖNÜMÜ

BİR salı gecesi, karanlıkları sarsan top sesleriyle uyanmıştık: Cumhuriyet doğdu dediler!

Bugün, o gecenin üstünden yıllar geçti ve yarın, bütün memleket, karadan, denizden, havadan, on yaşına basan Cumhuriyeti selâmlayacak!

Mânası yepyeni duran eski bir cümle vardır: Büyük acılar ve büyük sevinçler karşısında kalem dilsiz kalırmış!... Bu satırları yazarken, bu sözün doğruluğuna bir daha inandım!

Şu anda gönlümden geçenleri söyleyebilmek için, kalem ne âciz bir vasıtadır.

Resmi, musikiyi, şiiri, hitabeti, heykeltraşiyi bir arada yoğurmuş mucize nevinden bir sanat olsaydı, rengin, âhengin, yazının, sözün mermerin birleşmesinden doğan bu zengin vasıtayla belki on yılın destanını biraz anlatabilirdi!

Dün, merkez kumandanı emriyle çarşafına şerî boy çizilen Türk kadını, bugün yüzü açık geziyor!

Dün, tarihini altıyüz senelik sanan Türk çocuğu, bugün dünyaya medeniyet temeli atanların kendi ecdadı olduğunu biliyor!

Dün, okuduğu kitabı Arabın kamusu, Acemin lûgatı ile anlamaya çalışan Türk genci, bugün ana diliyle yazıyor!

Dün, yuvasındaki mevkii bir (Boş ol) sözüne bağlı olan Türk anası, bugün evinin hanımı olarak yaşıyor!

Dün, düşüncesinin ufukları sarıklarla boğulan başlar, bugün şapka taşıyor!

Ve dün, Babıâli'ye kavaslariyle kumanda eden devletler, bugün Ankara'nın elini sıkmaya koşuyorlar!

İhtiyar dünya, bu kadar mucize ile dolu on yıl görmemiştir.

26 Ekim 1933

YİRMİ YIL

TOPRAKTA, denizde, gökte, sınırlarımızın çevirdiği her yeni, her güzel, her ileri, bu yirmi yılındır. İstanbul Üniversitesinden köy enstitüsüne kadar; şeker fabrikasından çelik fabrikasına kadar; tarladaki traktörden hudduttaki tanka kadar...

Dağlarımızı aşan katar bu yirmi yılın, denizlerimizde dalgalanan bayrak bu yirmi yılın, göklerimizde uçan kanat bu yirmi yılın...

Bize bu yirmi yılı verenler, çıplak etlerine, yazın güneşin, kışın karın üniformasını giyerek ve ayaklarına dağ balçığının çizmesini çekerek bu yirmi yılın uğruna döğüştüler.

Şu paraşütçü genci, şu hâkim kızı, şu kitaplara gömülmüş alnı, şu peçesiz yüzü, şu fessiz başı bu yirmi yıl doğurdu.

Şu güzel mektebi, şu temiz hastaneyi, şu geniş meydanı, şu örnek köyü bu yirmi yıl kurdu.

Şu kuru ekmeğine millet aşkını katık yapan ilk mektep hocası, şu opera sahnesinde öten bülbül kız, şu mermere can veren heykeltraş bu yirmi yıldır. 28 Ekim 1943

Güzele ne yakışmaz!

(1 Kasım 1923)

Cumhuriyetin 10. yıldönümünde Ortaç, Kurtuluş Savaşının başlangıcından onuncu yıl olan 1933'e kadar geçen dönemi destansal bir manzumesinde özetlemişti: Aşağıdaki beyitler o uzun manzumeden derlenmiştir.

1919 — 1933

O günlerde bir ünlü ayak bastı Samsun'a,
Yürüdü, etrafına ümitler suna suna!
Bu, ateşler içinden geçip gelmiş bir erdi,
Göğsünde toplanmıştı milyonla Türk'ün derdi!
Bu milyonla dert ona veriyordu başka hız,
Yürüdü: Arkasında genç, ihtiyar, kadın, kız!

* * *

Yirmialtı Ağustos, gece, sabaha karşı,
Topların çelik ağzı çaldı bir hücum marşı!
Bu ölüm musikisi içinde yandı dağlar,
Altüst oldu siperler, eridi demir ağlar,
Fırtınadan yeleli, yıldırımdan kanatlı,
Alevlerin içinden geçti binlerce atlı!
Süngüler ilk hedefe tam ondört günde vardı,
Dünkü mağrur alınlar yere düşüp yalvardı!

* * *

Kuruldu yeryüzünde yeni, büyük bir vatan,
Ne meşihat, ne saray, ne halife, ne sultan!
Bir yandan çalışıyor işçiler ocaklarda,
Mektepler açılıyor en izbe bucaklarda,
Yeni bir soy türüyor: İçi sağlam, dışı dinç,
Gözlerinde parlıyor özlerindeki sevinç!
Hepsinin yüreğinde alevden bir kanat var,
İçlerinde bir sevgi, dillerinde bir ad var,
Bu sevgili uğruna canlarımız diyettir,
Hep ayağa kalkınız!.. Adı: CUMHURİYET'tir!...

BENİM BAYRAMIM

DEMEK Cumhuriyetin kurulduğu günlerde doğanlar bugün otuzaltı yaşına bastılar. Demek çoğunluk artık Mustafa Kemal'lerde.

Demin, üşenmeden Büyük Millet Meclisi albümündeki doğum yıllarını saydım: Yalnız mebuslarımız içinde, Cumhuriyeti beşikle ilkokul arasında karşılayan üçyüz genç aydın var. Bunlar, okuma kitaplarında hürriyet şiirleri ezberlediler. Bunlar, mektep bahçelerinde eşitlik türküleri söylediler ve bunlar, yine böyle bayrakların uçuştuğu bayram günlerinde «imtiyazsız, sınıfsız, bir bölünmez kütleyiz!» marşını, göğüsleri kabara kabara çağırdılar...

O zaman Atatürk sağdı. Tunç yüzlü, altın başlı, çelik bakışlı Atatürk. Bir yumruğunun altında bir çağ kapanıyor, bir çağ açılıyordu: Bir günde, şapka fes olmuştu. Bir gecede elifba'dan alfabeye atlamıştık!

Bir 1918'i düşününüz, bir 1923'ü, bir de bugünü: 1959'u...

1918'de bir vatan yıkılmış. 1923'te bir vatan kuruldu. Ama ne pahasına bir kuruluş?...

Birincisinde, Kafkas dağlarına, Sina çöllerine, Çanakkale topraklarına zekâlar hazinemizi gömdük: En yetişkin, en aydın gençlerimizi.

İkincisinde, Sakarya sularına kılıç artığı çocuklarımızın son damla kanlarını akıttık.

Kurtuluş zaferinin ilk güneşi, bir vatan üstüne değil, bir yangın yeri üstüne doğmuştur. Bu yangın yerinde, oniki milyon şehit anası, şehit babası yaşıyordu.

Bugünkü yirmiyedi milyon, o günkü oniki milyonun çocuklarıdır.

Eğer iki savaşta verdiğimiz aydınlar nesli sağ olsaydı, şimdi ilkokullarımızın sayısı, köylerimizin sayısını aşmıştı. Şimdi orta mekteplerimizin sayısı, ilçelerimizin sayısını aşmıştı ve üniversitelerimiz, sahiden üniversite olmuştu!

Özlediğimiz hürriyetler rejimine hâlâ kavuşamamanın hasretini de buna bağlayabiliriz.

Ama Cumhuriyetin otuzaltıncı yılındayız artık. Artık ne Arap harfi, ne fes, ne çarşaf korkutamaz bizi. Artık Mustafa Kemal'ler otuzaltı yaşındadır ve artık Cumhuriyet kuşağı Büyük Millet Meclisinde bile üçyüzü aşıyor.

Benim asıl bayramım bu: Ümidimin bayramı! 29 Ekim 1959

ELLİ YILDA

MUZAFFER İZGÜ

— Seni çağırmamın sebebini biliyor musun muhtar?

— Tavuk telefatı için çığırdıysanız, siz sağolun, köyde bi tek tavuk galmadı gaymıkam bey, hepisi mevta oldu.

— Hayır onun için değil. Tüm muhtarları teker teker çağırdım, ellinci yıl için. Ellinci yılı biliyorsun?...

— Evet beyim, hani eski çeşmeyi yıktık, baştan yaptık, adını «Yerindesay Çeşmesi» goyduk...

— Pekiyi onuncu yılı biliyor musun?

— Ha biliyom beyim, o zaman melmeketi demir ağlarnan örmüştük, şincik otopos ağlarıynan ördük, çok gısa bi zamanda da milyonları öldürdük...

— Beni orası ilgilendirmez. Ben şimdi burada sana, önce onuncu yıl marşıyla, ellinci yıl marşının karşılaştırmasını yapacağım, sonra marşları öğreteceğim, sen de köylüne bir hafta içinde öğreteceksin, gelip dinleyeceğim...

— Beyim, şayet uzun hava değilse bizimkiler pek örgenemezler.

— Niye?

— Ağızları uzun havaya yatgındır da... Verem ciğerimi dağladı, hasdahane beni içeri almadı, gibi şeylerse çok çabuk örgenirler...

— Şimdi dinle beni. Çıktık açık alınla ne demek biliyor musun?

— Ağaya, faizciye borcunu eda etmiş demek beyim.

— Yahu savaşlardan alnımızın akıyla çıkmışız... Yedi düvele başgelmişiz...

— Bi bizim Hacı Rüsdem'e başgelemiyoz.

— Kim o Hacı Rüstem?

— Köyün bakgalı beyim. İsdediğini isdediği fiyete satıyor...

— Bırak şimdi bakkalı, memlekette ekonomi serbestliği var, isteyen istediği fiyata satar.

— Çok şükür beyim ölüm selbesliği de var. İsdiyen isdediği dakga ölür.

— On yılda onbeş milyon genç yarattık her yaştan...

— Doğru beyim, elli yılda neler yaratdık, neler... Her meslekden, kimi Alamanya'da, kimi Avusdurya'da, kimi Holanda derler orda... Bi elli yıl daha geçerse, gâvur illeri biznen dolacak, ne mutlu...

— Muhtar politika yapma da dinle... Pekiyi, Türke durmak yaraşmaz, Türk önde Türk ileri, ne demek?

— Guyruk beyim... Pirinç guyruğu, cara guyruğu, iş dakibi guyruğu, Alamanya'ya getme guyruğu, üniversite guyruğu... Bizimki galdı gene, giremedi... Bi de otopos bilâçısının lâfı beyim.

— O ne ki?...

— Yörüyelim beyler, ayıptır, ilerleyelim...

— Yâni, ilerde değil miyiz?

— İlerdeyiz beyim. Çaga ölümü, trafik gazası, fakirlik, cinayet, gaçakcılık...

— Neyse, bak şimdi sana yeni marştan bazı bölümleri açıklayacağım, iyi dinle...

— Dinliyom beyim...

— Yılları bir çığ gibi geçerek hafta hafta — Koşuyoruz durmadan kadın erkek her safta... Ne anladın bundan?

— Anlamaz olur muyum beyim heç? Millî eğitimde hademelik gadrosu açılmış, gadın erkek goşuyormuşuz oraya...

— Olmadı.

— Olmadı mı? Öleyse hökümat tohumluk buyday dağıdıyomuş da ona goşuyomuşuz...

— Şimdi bir hafta hafta var, sonra safta var... Bunlar kafiye. Hafta, safta...

— Safık beyim, suçumuz yok ki, okul yokdu da ondan.

— Kılıç tutan bilekler, verdi sabanla savaş.

— Vallaha saban bizi yendi beyim.

— Niye?

— Ee biz saban gullanıyok daha...

— Tekniğin dev nabzında her adım...

— Bi tene montaj tumafil çıkarıyoz yarım...

— Dur dinle be, en sonunu dinle... Örnek olsun cihana devletim, düzenliğim...

— Sabahınan avratnan gavga etdik... Dutdurmuş on metre gaput al da size don yapim diye. On metre gapudun gaç lira olduğundan habarı yok ki... Bırak ulan avrat donsuz gezerik dedim, gavga bundan çıkdı. Marşın hepsi bu gadar mı beyim?

— Ben bazı yerlerini atladım. Oraları, marşı söylerken öğrenirsin...

— Beyim marşın içinde politikacılar yok mu?

— Yok...

— Çok eksik beyim... Elli yılda ne politikacılar yetişdirdik biz ne politikacılar... Sahi Sülman bey de mi yok içinde?

— Yok...

— Turan bey?...

— O da yok...

— Bozbeyli'yi de yazmamışlar mı?

— Yok dedik ya canım...

— O zaman dünyada örgenmez bunu bizim köylü.

— Neden?...

— Biyim politika bizim cigerimize işlemiş... Ses de cigerden çıkacana göre, zor örgenirler beyim... Neyise siz çığırın hele bi dinneyim...

Muzaffer İZGÜ

— MSP. ve DP. Adalet Partisinin oylarını böldü. —

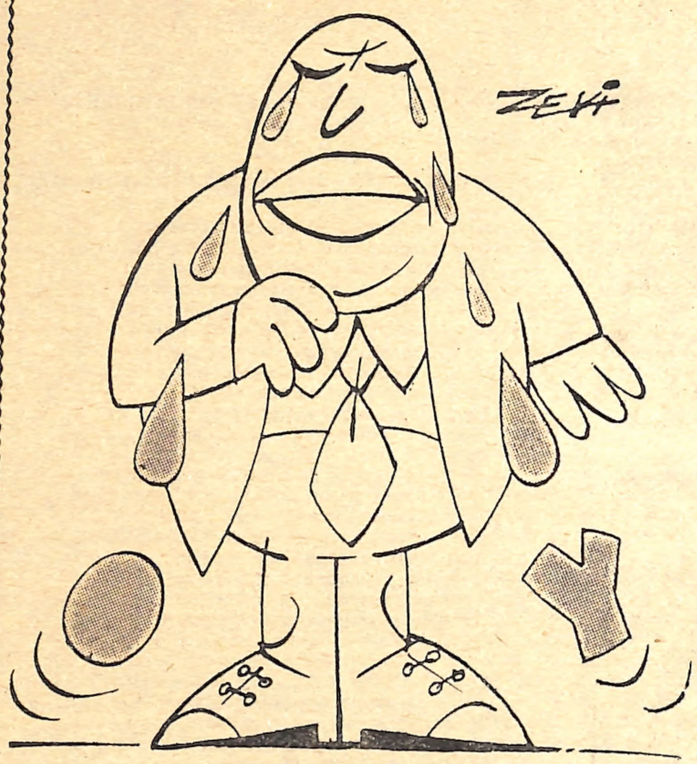

«Ayrılık yarı ölmekmiş...»

Zam yapmak isteyen esnaf, izin alacak. — Gazeteler —

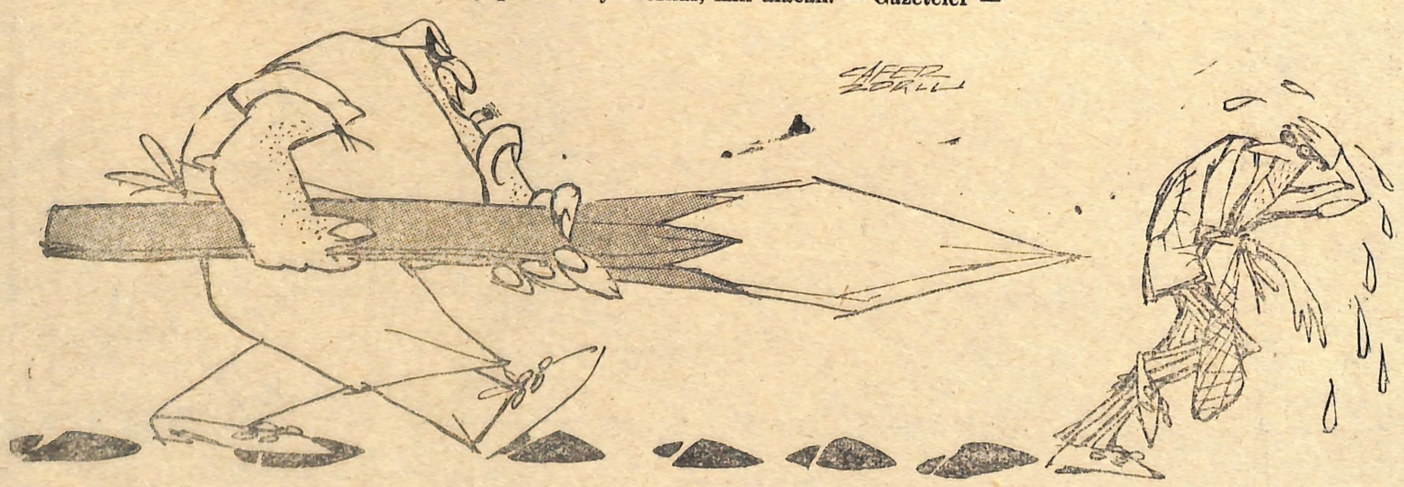

— İzindeyiz!..

KARAGÖZ 1973

ÇİFTE BAYRAM

KİŞİLER:

HACİVAT — KARAGÖZ

(Göstermelik üstünde «YAŞASIN CUMHURİYET» yazılı bir perdedir.)

GİRİŞ

HACİVAT (Aşağıdaki semaiyi okuyarak perdeye gelir.)

Kırk yıldır yükünü çektim hayatın;
Bin derdin birine derman bulmadım!
Eğer öldürmekse felek muradın;
Ben sende birazcık vicdan bulmadım!
Her şeyin fiyatı dünden pahalı;
Maaşlar yerinde saydı sayalı;
Personel Kanunu çıktı çıkalı;
Tavan şöyle dursun, taban bulmadım!
Besinler kıtlaştı, ekmek ufaldı;
Paramı, pulumu esnaflar aldı;
Neşemin yerine gam, keder kaldı;
Bakkalda, manavda izan bulmadım!
Kumaşın metresi dörtyüz liraya;
Tam üçyüz bayıldık çift kunduraya;
Çarşıyı, pazarı geze, araya;
Hanıma ucuz bir fistan bulmadım!
Kim yazar, düzenler bu etiketi;
Kalmadı paranın bet bereketi;
Unuttuk kıymayı, unuttuk eti;
Rakıdan vazgeçtim, ayran bulmadım!
Yüzyılın tanrısı paradır, para;
Garibin talihi ne kadar kara;
Ateşler pahası bir tek sigara;
Kafama uygun bir duman bulmadım!
Neler yutuluyor, neler yeniyor;
Doğrucu olana aptal deniyor;
Koltuğa yerleşen bizi deniyor;
Faydalı olan bir bakan bulmadım!
Kentlisi kurudur, köylüsü kuru;
Dertlidir işçisi, dertli memuru;
İlgili kişinin olmaz umuru;
Halinden bir memnun olan bulmadım!
Gelen de, giden de doldurdu küpü;
Sofraya oturup yuttular lüpü;
Bizlere kalmamış koçanı, çöpü;
Doğruluk moğruluk falan bulmadım!
Gözüm vurguncuyu biraz tanırdı;
Görenler onları insan sanırdı;
Yanıma gelince hepsi anırdı;
Bu kadar eşşeğe palan bulmadım!
Hay Haaak!
Hay Haaak!

KARAGÖZ (Pencereden)

Şak şaaak!
Şak şaaak!

HACİVAT (Perde Gazeli'ni okur.)

Şeyh Küşterî hocamızdan budur kalan perdemiz;
Gerçekçilik güneşinden ışık alan perdemiz!

Ramazandan ramazana mutlu olur gönüller;
Yüzümüzü güldürüyor neşe salan perdemiz!

Televizyon melevizyon su dökemez eline;
İlim, irfan, aşkı sultan, cana cânan perdemiz!

Eğrilere zehir zıkkım, doğrulara bal verir;
Kimi için acı soğan, kime kovan perdemiz!

Aday gibi palavracı, iki yüzlü değildir;
Kalbe iman, göğse nişan, ere meydan perdemiz!

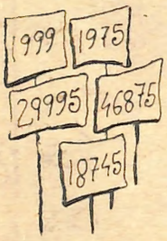

Hayâl diye gördüklerin gerçeğin ta kendisi;
Yalancının mumu gibi değil yanan perdemiz!

İlk ellinci yılımızda bir yılları müjdeler;
Bak: «Yaşasın Cumhuriyet!» diye konan perdemiz

Halkta birlik, beraberlik güveninin kaynağı;
Atatürk'ü saygı ile candan anan perdemiz!

Yâr bana bir eğlence yâr,
Yâr bana bir eğlence yâr,
Pencereden in aşağı,
Karagöz'üm yanıma var!

KARAGÖZ (Pencereden)

Şeker Bayramı'yla kısmet
Geliverdi Cumhuriyet!
İki bayram çakışmışken
Eğlence istiyor hazret!

HACİVAT

Karagöz'üm in aşağı; söyleşelim, gülelim!

KARAGÖZ (İner.)

Çift bayramda ne eğlence istiyorsun, bilelim!

HACİVAT

Elli yaşı kutlu olsun güzel Cumhuriyet'in!

KARAGÖZ

Kıymanın kilosu kırk, kilosu otuz etin!

HACİVAT

Her gün köfte, kebap yenmez; ekmekle peynir yenir!

KARAGÖZ

Kaşarın kilosu kırk, yirmiye beyaz peynir!

HACİVAT

Pastırma kırkbeş iken fırladı ta seksene!

KARAGÖZ

Bu nedenle eşek eti yiyemeyiz desene!

HACİVAT

Otuzbeşe falan derken elliye çıktı sucuk!

KARAGÖZ

At etidir diye artık yemiyor çoluk çocuk!

HACİVAT

Kırk liradır tereyağı, bir liraya yumurta!

KARAGÖZ

Esnaf bizi kazıklıyor hem oturta oturta

HACİVAT

Kaç kuruşa gelir dersin zeytinin bir tanesi?

KARAGÖZ

Ha, yesin oni nenesi, yesin oni nenesi!

HACİVAT

Tavuk onsekiz liradan çıktı ta yirmidörde!

KARAGÖZ

İlgiliye hem: «Sağır,» de, istersen hem: «Kör» de!

HACİVAT

Kuru fasulye kendini sayıverdi nimetten!

KARAGÖZ

İlgililer kurtarmıyor neden bizi rezaletten?

HACİVAT

Onaltıdan ondokuza fırladı zeytinyağı!

KARAGÖZ

Eski çamlar bardak oldu, bu çağ vurguncu çağı!

HACİVAT

Vatandaşın düşmanları yapmış naylondan piriuç!

KARAGÖZ

İçeriye tıkılsalar kaplar içimi sevinç!

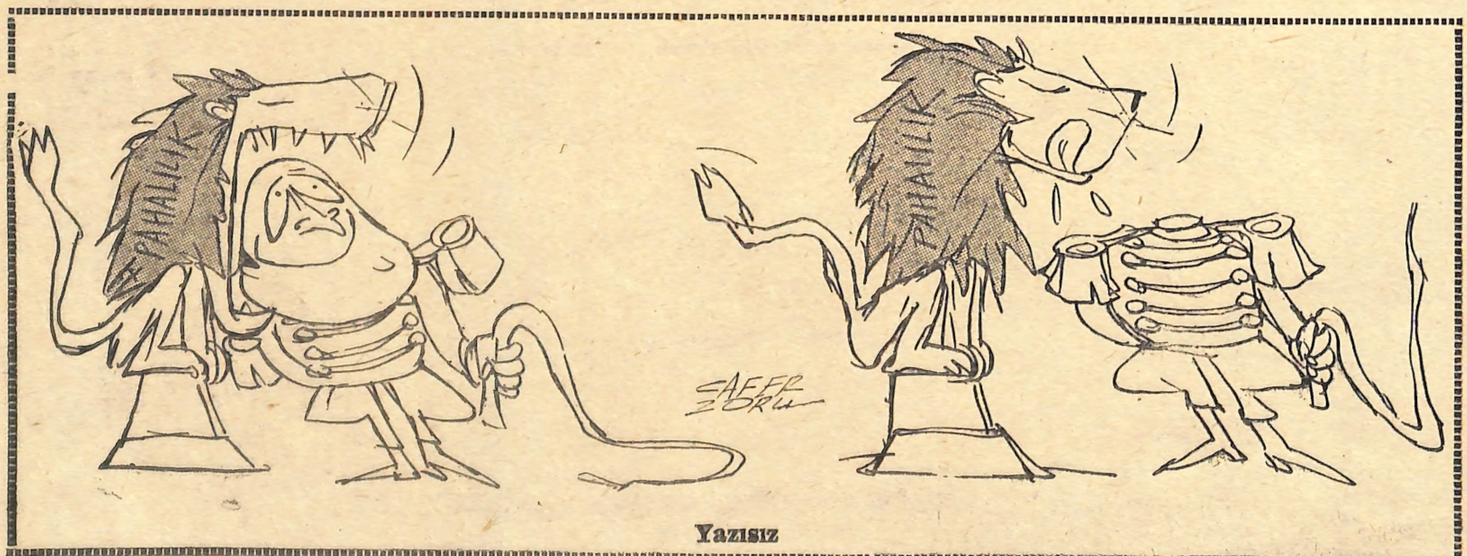

Yazısız

HACİVAT
Baban pirinç tüccarıysa güvenme sen babana!
KARAGÖZ
Naylon pirinç pilâvını yedirmeli yapana!
HACİVAT
Tüccar beyler depo etmiş hem tuzu, hem şekeri!
KARAGÖZ
Sözüm meclisten dışarı, burası değil yeri!
HACİVAT
Bir de baktık, almış zammı, vazgeçtik makarnadan!
KARAGÖZ
Nasıl olsa oruçluyuz biz babadan, anadan!
HACİVAT
Ramazanda göremedik baklavayı, böreği!
KARAGÖZ
Hiç yemeyip konuşmamak demokrasi gereği!
HACİVAT
Bu gidişle biz vatanda ne lort olduk, ne de mort!
KARAGÖZ
Çok acele çıkartalım Almanya'ya pasaport!
HACİVAT
Karagöz'üm çocuğuyuz biz bu cennet vatanın!
KARAGÖZ
Bize yurtta iş vermeyip yurt dışına atanın!
HACİVAT
Müstahsilden bire alıp malı yüze satanın!
KARAGÖZ
Zeytinyağı içersine parafini katanın!
HACİVAT
Türkiye'de vurgun vurup dış'ta keyif çatanın!
KARAGÖZ
Zamlar için tedbir medbir almayıp da yatanın!
HACİVAT
Karagöz'üm iğne kaydı, n'olur çevir plâğı!
KARAGÖZ
Hacı Cav Cav duyar belki ilgilinin kulağı!
HACİVAT
Pahalılık belâsının bulunmaz mı çaresi?
KARAGÖZ
Sesin iyi gelmiyor hiç söyle ora neresi?
HACİVAT
Fiyatların bu artışı huzursuzluk yoludur!
KARAGÖZ
Pahalılık denen derdin sorumlusu Talû'dur!
HACİVAT
Karagöz'üm bundan böyle fakülteler paralı!
KARAGÖZ
Dargelirli babaların yürekleri yaralı!
HACİVAT
Bir çevrenin çocukları yüksek tahsil yapacak!
KARAGÖZ
Diğerleri kahvelerde bir sandalye kapacak!
HACİVAT
Yüksek öğrenim yapanın binyüz lira maaşı!
KARAGÖZ
Ister isen düşün derin, ister başını kaşı!
HACİVAT
Karagöz'üm söyle bu nu diplomanın faydası?
KARAGÖZ
Şu Personel Kanunu'nun çok büyüktür hatâsı!
HACİVAT
Hangi nedenle verilmez gençlere seçme hakkı!
KARAGÖZ
Ben severim sultaniye, sen seversin razakı!
HACİVAT
O partide, bu partide bu hoşgörü ne gezer!
KARAGÖZ
Halk Partisi oylarıyla şimdi AP'yi ezer!
HACİVAT
Demokrasi tarihimiz görmedi böyle seçim!
KARAGÖZ
Karaoğlan tam doksandan bir gol attı, o biçim!
HACİVAT
Demirel'in Partisi'ne seçim sonucu yas'tır!
KARAGÖZ
«Ak günlere,» diye diye Karaoğlan sen bastır!
HACİVAT
Merak ettim, oy'cağzını kime verdi İnönü?
KARAGÖZ (Vurur.)
Aklın ermez, kurcalama; ye tokat, gör gününü!
HACİVAT
Karagöz'üm bu sonuçla Anahtar'a ne dersin?
KARAGÖZ (Vurur.)
Cumhuriyet Bayramında Hacivat dayak yersin!
HACİVAT
Son günlerde bir hal oldu bizim Osman Kibar'a!
KARAGÖZ
İzmir O'nu seçmeyecek, düşünür kara kara!
HACİVAT
Hatırlatmak istiyorum, kardeştir tüm partiler!
KARAGÖZ
Karagöz de yurttaşlara mutlu yarınlar diler!
HACİVAT
TRT bir soruşturma işine girişmişti!
KARAGÖZ
Gazeteci arkadaşlar tahminlerde şişmişti!
HACİVAT
Seçimleri iyi verdi, TRT'ye aferin!
KARAGÖZ
Aferin'in çağı geçti, hepsine pirim verin!
HACİVAT
Kutlu olsun ellinci yıl! Cav Cav, dileğin var mı?
KARAGÖZ
Genel afla neşe verir ellinci yıl bayramı!
HACİVAT
Bin yıllara erecektir, yaşasın Cumhuriyet!
KARAGÖZ
Anıtkabir'de Ata'yı edelim biz ziyaret!
BİTİŞ
Sürç-ü lisan eyledikse okurlardan affola;
73'te çift bayramla günler mutluluk dola!
PERDE

Mukadder ÖZAKMAN

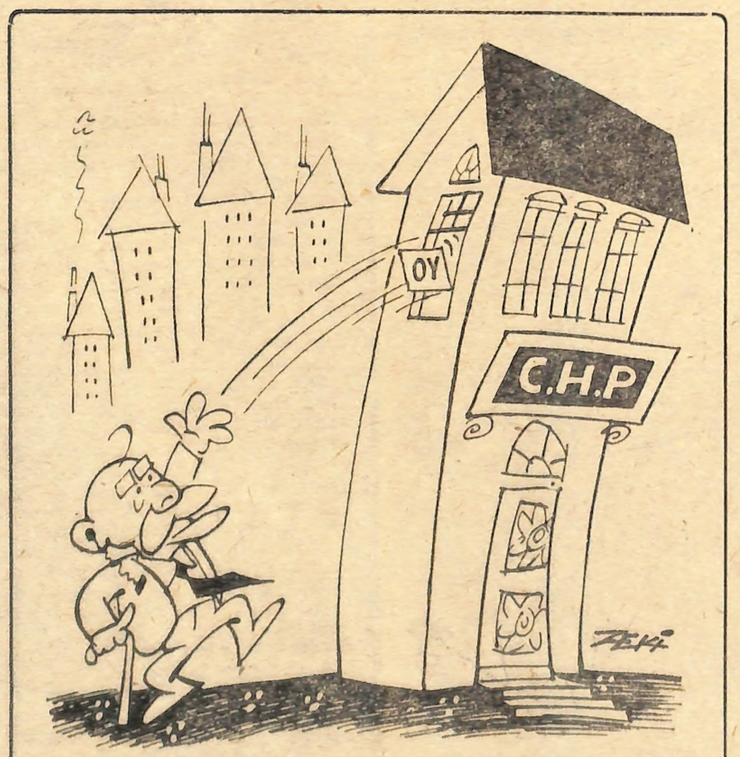

— İsmet Paşa oy'unu CHP'ne atmış. —

— Sandıktan çıktılar ama, bunların içinden çıkacaklarını sanmıyorum!..

Ramazan Hocası

AZİZ NESİN

KAYMAKAM:
— Ayören köyünden Esse'nin Mehmet derler biri vardır, çok hoşsöyleşir bir adamdır, onu dinlemeden gitmeyin... dedi.

Kaymakamın dediğine göre, Esse'nin Mehmet Nasrettin Hoca'nın torunlarından denilenlerdenmiş; öyle şakacı, alaycı bir hoş adammış. Anlatırken ağzına baktırırmış. Kasabada pazar kurulduğu günler, köyünden pazara iner, pazar yerindeki çardaklı kahvede, çevresine toplananlara öyle olmadık, duyulmadık şeyler anlatırmış ki, onu dinleyenler de gülmekten katılırlarmış.

Ertesi gün kasabanın pazarıydı. Kaymakamın verdiği salık üzerine, Esse'nin Mehmet'i dinlemek için, ordan ayrılışımı bir gün erteledim.

Kaymakam, pazar yerindeki çardaklı kahveye yolladığı adama ordan Esse'nin Mehmet'i alıp getirmesini söyledi. Bu arada:

— Dinleyeceksin ama, dediklerinin hiçbirine inanmayacaksın. Lâfından yüzde seksen indirim yapsan yine de azdır. Pireyi deve yapar... diye beni uyardı.

— Selâmünaleyküm kaymakam bey, beni buyurmuşsun... diye bir adam girdi.

Bu, Esse'nin Mehmet'miş. Yanında da Recep ağa adlı bir köylüsü vardı.

Kaymakam:

— Epeydir uğramadın da gelmeni rica ettim. Yoksa kahvemi içmeden bizi çiğneyip köye mi dönecektin? dedi.

Esse'nin Mehmet:

— Estağfurullah kaymakam bey, o nasıl söz... Rahatsızlık vermek istemedim... dedi.

Odacının getirdiği kahvelerimizi içerken kaymakam, Esse'nin Mehmet'e benim için:

— Beyfendi, adını duymuş, seni dinlemek için taa nerelerden kalkmış buraya gelmiş. Ünün her yerde dolanıyor... dedi.

Esse'nin Mehmet:

— Allah Allah! diye şaşmış göründükten sonra sordu:

— Seçim meçim zamanı da değil ya, beyfendi aday maday mı da bizi dinlemeye gelmiş.

Kaymakam, benim kim olduğumu söyledikten sonra, bişey anlatması için Esse'nin Mehmet'e üsteledi. Sesi güzel olanların nazlanmaları gibi, Esse'nin Mehmet de:

— Neyi neresinden anlatalım bilmem ki... diye ağırdan aldı.

Kaymakam da:

— Hani şu imamı köyden nasıl kaçırdığınızı anlat, o hikâyene bayılırım, dedi.

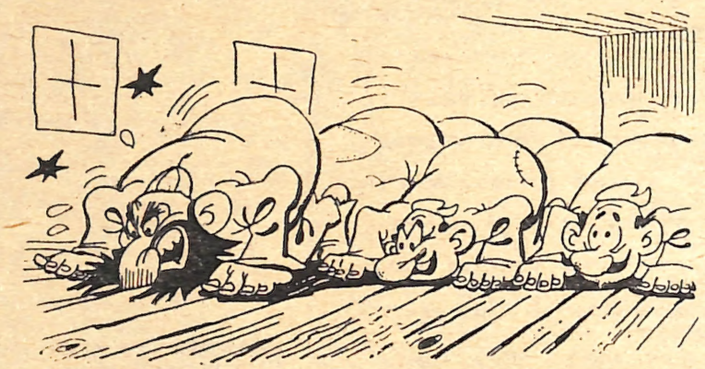

Esse'nin Mehmet, bir öksürükle sesini ayarlayıp eski zamanın meddahlarının pozunu alarak anlatmaya başladı:

— O zamanlar daha çocuk sayılırdım. Rahmetli babam, canavar ney olur da başedemem diye, beni odun kesmeye dağa bile göndermezdi, o kadar küçüktüm. Fes giydiğimiz günler, daha şapka kanunu çıkmamış. Günlerden bigün, köyün düzlüğünde arkadaşlarla oynarken, köyün alt başından bir gümbürtülü ses duyduk. İnsan sesi desek değil, hayvan sesi desek değil... Biz meraklanıp sese doğru gidecek olunca, bir de baktık, o sese bütün köy ayaklanmış, erkeği, kadını evlerden uğrayıp, gümbürtülü sesin geldiği yöne doğru gidiyor. Kimisi gök gürlemesidir, diyor; kimisi de Göktepe kayaları göçtü, diyor. Allah rahmet eylesin Muhtar emmim, «Belki bir göçüntü ney vardır, kaçın, kaçışın, durun, gitmeyin!» diye o yana gidenleri durdurdu. Hâlâ o korkunç ses geliyor. Büyükler «Ya kıyamettir, ya kıyamete alâmettir!» diye söyleşip şaşıp dururken, bir de baktık, az bişey insana benzer kara çalı sakallı biri, huuu çekerek huu çektikçe dağları, taşları inleterek bize doğru geliyor. Derken o kara çalı sakallı adam, sesinin makamını değiştirdi. Rahmetli Muhtar emmim çok bir bilgiç adam olduğundan, sakallının gümbürdemesinin ne demek olduğunu anlayıp:

— Hiç korkmayın, bu gelen müslümandır, tekbir getirmesinden belli... dedi.

Alnı secde görmemişlerden Rıza Çavuş, elini alnına vurup:

— Eyvaaah! Dediğin doğruysa, işte biz asıl o zaman yandık. Müslümanın böylesi bizi köyde aç kor da gene kendisi doymaz. İyisi mi, siz beni dinleyin, ya bu çalı sakallıyı köye sokmadan burdan dehleyelim, yada köyü ona bırakıp biz burdan savuşup göçelim... dedi.

Muhtar emmim:

— Kes zevzekliği, çarpılırsın... Bu gelen mübarek, bildiğimiz insanoğluna benzemez, Hızır Aleyhisselâm olsa gerek... deyip herkesi susturdu.

Kara çalı sakallı adam yaklaşıp da «Esselâmüaleyküm ya ehl-i islâm!» diye gürleyince bebeler korkuya düşüp kaçıştılar. Selâmına selâm verildikten sonra, o kara sakallı elini öyle bir ileri doğru uzattı ki, yâni ordakilere «Karşımda eşşek gibi dikilip durmayın, elimi öpün ulan yabaniler!» demeye getirdi. Bunu ilk anlayan Muhtar emmim, çalı sakallı'nın elini öpünce, ordakilerin hepsine de el öpmek düştü. Yalnız Rıza Çavuş, sözünü esirgemezin biri olduğundan, elini öpmek için çalı sakallıya yaklaşınca birden geri sıçrayıp:

— Ulan bu nasıl bir pis koku, kızgın tekeler de böyle kokmaz; aman öte dur herif! diye sakallıyı iteleyip kendisi de yana çekildi.

Muhtar emmim, Rıza Çavuş'un uygunsuzluğunu kapamak için hemen lâfı kapıp:

— Hazret, nerden geliş, nere gidiş? diye kara sakallıya sordu. O da, gene bir gümbürtülü, «Destuuur yaa doooost!» çektikten sonra:

— Hak yolcusuyum, Hak'tan gelir, Hakk'a giderim... dedi.

Alnı secdeye değmemiş olan Rıza Çavuş, Muhtar emmime:

— Herifin adresini öğrendin... dedi.

Sonra kara çalı sakallı adam, öyle bir «Huuu!» daha çekti ki, Boztepe mağarasında karayel bile böyle yankılanıp uğuldamaz. Bu hu her ne demekse, bizim köyün yaşlıları ağlamaya başladılar. Adamı alıp köy odasına götürdüler. Önüne sofrayı kurdular. Boşalan çorba çanağını kaldırıyor, et yemeğini önüne sürüyorlar; et tabağını kaldırıp kızarmış tavuğu koyuyorlar, boşalan tası kaldırıp pilâv dolu lengeri önüne getiriyorlar, boşalan lengeri alıp gözleme tatlısını veriyorlar. —Yanındaki köylüsü Recep Ağa'ya döndü— Yalanım var mı Recep Ağa kardeşim, sen de ordaydın gördün, yalansa söyle... Evet, doğru. İki manga askerin yiyeceğini göçürüp:

— Şimdi de borcumuzu ödeyelim... dedi.

Muhtar emmim, yediği yemeğin parasını soruyor sanıp:

— Ne borcuymuş... Burası şehir lokantası değil, köy odası... Siz ki, köyümüz kurulalıberi benzerini görmediğimiz bir ulu konuksunuz, borç ne demek! dedi.

Kara çalı sakallı:

— Borcumuz Allah'adır, namazımızı kılalım... dedi.

Kimseden ses çıkmayınca:

— Caminiz nerdedir? diye sordu.

Bizim köyün çok eskiden bir camisi varmış ama, depremde bir yanı yıkıldıktan sonra onarılmamış, kapısı kilitlenip öylece bırakılmış, kaç yıldır içine girilmemiş. Kara çalı sakallı bunu öğrenince:

— Öyleyse sizin imamınız da yok, vay başıma! dedi.

Muhtar emmi, başı önünde, utanaraktan:

— Yoktur... dedi.

Rıza Çavuş:

— Köyümüz yüksek dağların yücesine kurulu olduğundan buralara candarma bile zor gelir, imam uğramaz... dedi.

Kara sakallı:

— Mübarek ramazan ayıdır, imamsız hiç olmaz... dedi.

Ordakilerden bikaçı:

— Bak yahu, ramazanmış da haberimiz yok, Allah Allah... diye şaştı.

Çalı sakallı:

— Size sevabıma imamlık ederim. Demek beni bu dağ başına Allah gönderdi ki size ramazan imamı durayım... dedi.

Bunun üzerine çocukları, gençleri, delikanlıları odadan çıkardılar. Rıza Çavuş'tan sonradan öğrendiğimize göre, kara çalı sakallıyla Muhtar emmim, ramazan imamlığı için pazarlığa oturmuşlar da o yüzden bizi odadan çıkarmışlar.

Hemen o gün öğleden sonra, Muhtar emmim, köyün kadınını kızını toplayıp camiyi temizletti. Camiyi silip süpürdüler. Kara sakallı ramazan hocasının dediğine göre namaz zamanı gelmiş. Herkesi bir korkudur aldı, çünkü köyde namaz kılmasını bilen yok. Muhtar emmim eskiden namaz kılarmış ama, o da kılmaya kılmaya unutmuş.

Akşam olunca, kırdan, dağdan, tarladan, odundan, pazardan, kasabadan dönenler de geldi, cami avlusuna toplandılar. Ramazan imamı:

— Yarından tezi yok, namaz kılmasını size öğretmeye başlarım. Ama öğreninceye kadar namaz kılmamış olmaz. Allah kusurları affeder, yeter ki siz gayret gösterin. Şimdi ben nasıl abdest alıyorsam, bana bakıp siz de öyle abdest alacaksınız. Sonra hep birlikte camiye gireceğiz. Gözünüz, kulağınız bende olacak. Ben her ne yaparsam siz de öyle yapacaksınız, ben her ne dersem siz de öyle diyeceksiniz... dedi.

İmama bakarak abdest alan camiye doldu. İnsanların ağırlığıyla caminin döşeme tahtaları gıcırdamaya başladı. Çünkü tahtalar eskilikten iyice kağşamış, aralanmış. İyi ki döşeme tahtaları çok kalın da, bunca ağırlıktan kırılmıyor.

Ben caminin gerisinde bir yere çekildim, seyrediyorum. Dışarı atmasınlar diye de korkumdan sinmişim. Namaz kılındığını ilk göreceğimden gözüm kulağım büyüklerde

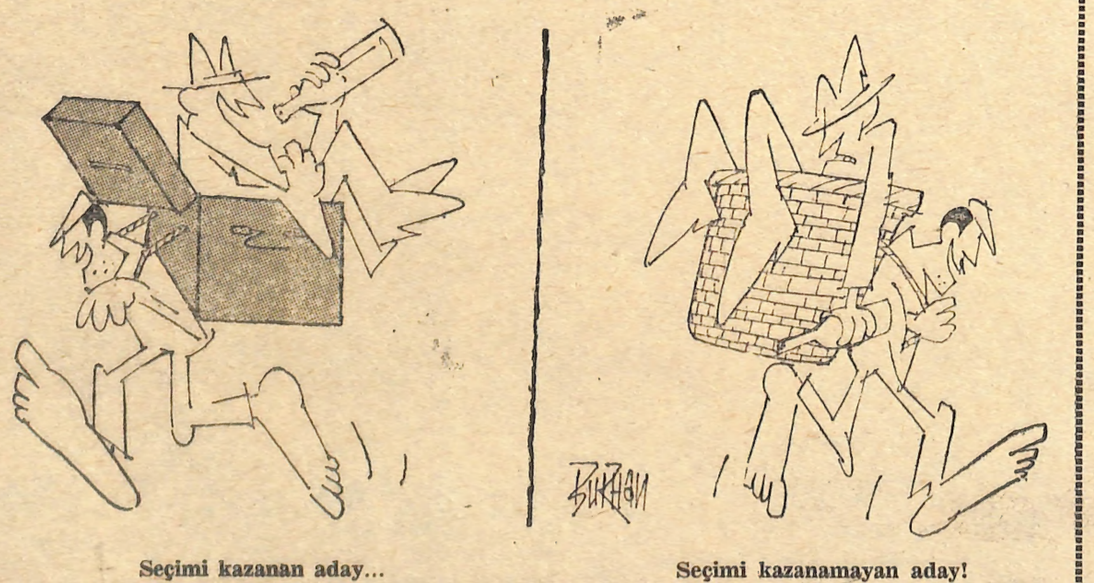

Seçimi kazanan aday...

Seçimi kazanamayan aday!

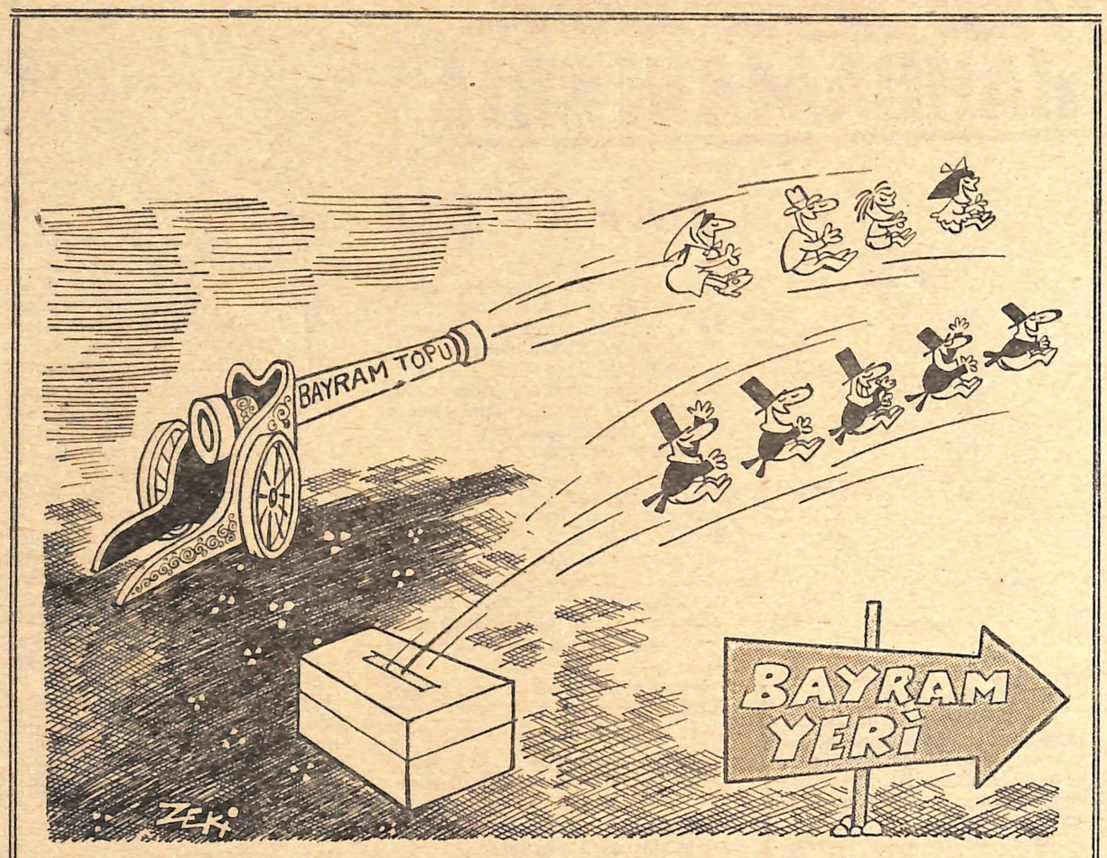

«Bayramınız kutlu olsun!»

arkaya dizildi. Rıza Çavuş hemen imamın arkasına durdu. Herkesin gözü, kulağı birbirinde. En önde tekbaşına duran ramazan imamı iki elini kulaklarına götürüp «Allahuekber» diye bağırınca, ordakiler de onun gibi yapıp onun gibi bağırdılar. Ramazan imamı bişey daha söyleyip eğildi, doğruldu. Arkasındakiler de eğilip doğruldular. Yalnız en arkadaki sıra, önceden eğileceklerini bilmediklerinden, öndekilere çok sokulmuşlar. Bu yüzden eğilince başları, önlerinde duranların ardlarına tosladı. Onlar da arkalarındakilerin kendilerine toslayacağını bilmeyip tetikte durmadıklarından, kıçlarına tos vurulmasıyla birkaçı sendeleyip birikisi de yere yuvarlandı. Derken ramazan imamı yere yattı, yâni secdeye geldi. Arkasındakiler de onun gibi yaptılar. Gene en arkadakilerin önlerindekilere çok yaklaşık olmalarından, kimisinin başındaki fesin püsküllü önündekinin ardına değiyordu. Ben işin aslını sonradan öğrendim. Secdedekilerden biri, arkasındakinin fesinin püsküllü ardına değince, herhalde namazın usulü budur diyerek, o da fesli başını önündekinin bacaklarının arasına sokmuş. Öyle ya, ramazan imamı, herkesin gözü kulağı birbirinde olsun demişti. Bacaklarının arasına fesli baş sokulan da, bunu namazın kuralı sanıp, başıyla önünde yatanın ardına başını vurmuş. Böyle böyle ön sıradaki Rıza Çavuş'a kadar gidip, onun ardına da arkasındaki toslamış. Rıza Çavuş'tur, namazın usulünü bozacak değil ya, o da ya Allah deyip, yallah başını imamın bacakları arasına daldırmış. Neye uğradığını anlamayan imam, bacaklarının arasındaki Rıza Çavuş'un kafasını eliyle sertçe itmiş. İmam, «Ben ne yaparsam siz de öyle yapın, ben ne dersem siz de öyle deyin!» dediğine göre, Rıza Çavuş da imamın yaptığını yapmak için arkasındakinin kafasına bir şaplak indirmiş. Ben bu olanları sonradan öğrendim. Yalnız Rıza Çavuş'un arkasındakine tokat attığını gördüm. O kadarla kalsa iyi, tokadı yiyen de arkasındakine tokadı indirdi. Böyle böyle herkes birbirini tokatlarken bitürlü başını secdeden kaldıramayan imam, olduğu yerde ırgalanmaya, sallanmaya başladı. Oysa, iri yarı Rıza Çavuş, namazın kuralıdır diye arkasındakini tokatlamak için kıpırdayınca, kağşayıp gevşemiş döşeme tahtaları aralanıp imamın burnu iki tahta arasına sıkışmış. Zavallı ramazan imamı, burnunu sıkıştığı tahta arasından kurtarmak için ırgalanır, gerisini sallar, çırpınır dururmuş. Bunu bilmediklerinden, gözleri imamda olanlar da, onun gibi, başları yerde, ırgalanmaya, belden aşağılarını sallayıp titretmeye başladılar. Burnunu kurtaramıyacağını anlayan imam, canı çok yanmış olacak ki:

— Burnum sıkıştı! diye bağırdı.

«Ben ne dersem siz de öyle deyin!» demişti ya, camidekiler de imam gibi hep birden:

— Burnum sıkıştı! diye bağırıştılar.

İmam bu kez:

— Burnum ta hta arasına sıkıştı ulan! diye bağırdı.

Bizim köylüler de, aynen imam gibi bağırdılar:

— Burnum tahta arasına sıkıştı ulan!

İmam feryat ediyor:

— Ulan öyle değil, yandım, beni kurtarın!

Kimse imamın dediğinden dışarı çıkmıyor. Başları secdede, belden aşağılarını sallayıp ırgalayıp imam gibi feryat ediyorlar:

— Ulan öyle değil, yandım, beni kurtarın!

İmam çırpınıyor:

— Allah belânızı versin, ulan ölüyorum.

Arkasındakiler hiçbir yanlış yapmamaya dikkat ederek bağırıyorlar:

— Allah belânızı versin, ulan ölüyorum.

— Burun gitti elden, burnum kopacak!

— Burnum gitti elden, burnum kopacak!

— Ulan bu dediklerim namaza dahil değil avanaklar!

— Ulan bu dediklerim namaza dahil değil avanaklar!

Baktı ki kurtaracak kimse yok, imam bir zaman daha bacak atıp arkasını titrettikten, ırgalanıp sallandıktan sonra öyle bir çığlık attı ki, köye ilk gelişindeki gümbürtüsü yanında vızıltı kalır. Zaten depremden yarı yıkık cami, imamın bu feryadıyla sallanıp üstümüze yıkılacak sandık. Kara çalı sakallı ramazan imamı, burnunun bir parçasını döşeme tahtalarının arasında bırakıp canını kurtardı. Burnundan kan akarak camiden dışarı kaçtı. Demek usul böyledir diyerek köylü de arkasından... İmam:

— Namaz bitti, namaz bitti! diye bağırarak kaçıyor.

Bizim köylüler de:

— Namaz bitti, namaz bitti diye bağırarak, kaçan imamın arkasından koşuyorlar.

«Kaçan, kovalayandan her zaman hızlı koşar» derler ya, çok doğru. İmamın arkasından yetişemedik. Kara çalı sakallı ramazan imamı, gecenin karanlığına karışıp gitti. Gidiş o gidiş... Bunun üzerine Rıza Çavuş:

— Namazı da kıldık, Allah kabul etsin! dedi.

Esse'nin Mehmet hikâyesini bitirmiş, susmuştu.

Kaymakam:

— Atıyorsun ama güzel atıyorsun, dedi.

Esse'nin Mehmet:

— İşte köylüm Recep Ağa'nın yüzü burda, yalansa o söylesin... dedi.

Bu kez ben:

— Bu hikâyeyi biriki yerde daha dinlemiştim, dedim.

Esse'nin Mehmet hiç bozuntuya vermeden, pişkinlikle:

— Olabilir, dedi, burnu caminin döşeme tahtalarına sıkışan kara çalı sakallı ramazan imamı dünyada bir tane değil ya...

Sonra ekledi:

— Zaten kara sakallının burnu çok büyüktü, bir parçası tahta aralığına sıkışıp koptuktan sonra da, geri kalanı ona yeter...

Aziz NESİN

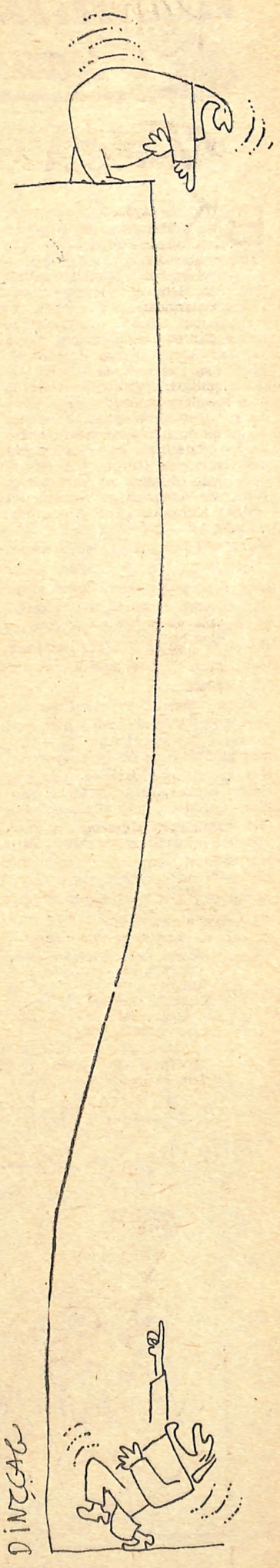

İkisi birden — Amma küçük görünüyor yahu!..

Günümüzün Güdük KAHRAMANLARI

PATÇA TAPATÇU

BU işten anlayanlara yerli futbol yıldızlarının sayısı yeterli görünmemiş olacak ki, son yıllarda durmadan dışardan futbolcu almaya başladık. Hatırlayacağınız gibi, Patçatapatçu geçen yılın dış transfer bombalarından biriydi.

Patçatapatçu'nun memleketinde futbol çok ileri olduğundan, onun gibi bir büyük oyuncu bile ancak üçüncü sınıf takımlardan birinde yedek olarak oynayabiliyordu. Gerçi adam kırkiki yaşındaydı, fosur fosur sigara içiyordu ve sahayı bir uçtan bir uca koştuğunda susuz kalmış köpekler gibi dili bir karış sarkıyordu ama bu işlerde tecrübe her şeyden önce gelir. Bilseniz ne kurt bir oyuncuydu Patçatapatçu. Ne gençleri fırıldak gibi döndürürdü topun çevresinde.

«Yahu Patçatapatçu,» dedi antrenörü günün birinde. «Sen bizim genç oyuncuların kendilerine güvenini kırıyorsun. Sana bakınca aşağılık duygusuna kapılıyorlar. Gel bırak şu futbolu da oğlanlar rahat bir soluk alsınlar. İşte emekli maaşın. Uğurlar ola.»

Gerçek değerler yaya kalırlar mı hiç? Bizim antrenörlerden biri keşfediverdi Patçatapatçu'yu. Mal bulmuş gibi avucuna çil paraları sayıp alıp getirdiler Türkiye'ye. Bir kat aldılar herife. Altına bir araba çektiler. Haftalarca poz poz resimleri çıktı gazetelerde. Hayatında görmediği üne bir anda kavuşuverdi. Futbol mevsimi başlamamıştı daha. Bizim yerli futbol ilâhlarıyla birlikte şu bar senin, bu pavyon benim gezmeye başladı. Üç kuruşluk canı vardı; onu da içkiyle, karıyla tüketti.

Sezon başında içler acısıydı hali. Şortun üstünden göbeği löp löp taşıyordu. Bizim futbolcular dayanıklılar ne de olsa. Form düşüklüğü nedir bilmezler. Futbol bilmeyenler bile arazi vitesine taktılar mı hiç değilse at gibi koşmasını bilirler. Antrenmanlar sırasında Patçatapatçu kömürü bitmiş lokomotif gibi nal toplamaya başladı.

Öteki oyuncular, tecrübeye saygılarını göstermek için adama Baba Patçu adını taktılar. Baba Patçu yeni takımının ilk maçında acar saldırı elemanı olarak yerini aldı. Üç dakika koştu, seksenyedi dakika rakip takımın kale direğinin dibinde çömeldi. On kişi oynamak zorunda kalan takım da üç gol yedi, oturdu aşağı.

Ertesi gün gazetelerin arka yüzleri bir âlemdi:

«Hezimeti Patçatapatçu önledi.»

«Kaleci Dadu —başka bir yabancı futbol ilâhı— (Patçatapatçu olmasaydı en az sekiz yerdik) dedi.»

«Patçatapatçu Türk futbolunu zayıf bulduğunu açıkladı.»

Gazetenin biri spor yazarlığı teklif etti Patçatapatçu'ya. Adam perişan Türkçesiyle:

«Ne istiyor lûtfen soyle siz?» diye bir şeyler geveledi.

Adamlar elleriyle yazı yazar gibi yaptılar. Patçatapatçu anladı. Kafasını kaldırıp indirip kabul ettiğini belirtti. Yazdığı ilk yazı yarı kendi dilinde, yarı da hiç duyulmadık bir dildeydi. Baktılar ki yürümeyecek:

«Boşver,» dediler gazetenin spor yönetıcileri. «Sen yazmasan da olur. Biz yazar, senin imzanı kullanırız.»

Dediklerini yaptılar da. Kimse durumu anlamasın diye, yazıları yazan gazeteci bol bol imlâ yanlışları yapmaya başladı.

Öte yandan antrenör, takımın en tecrübeli oyuncusu olması nedeniyle, Patçatapatçu'nun görüşlerinden yararlanmak istedi. Böylece adam oyunuyla Türk seyircisinin gözünü doyurduktan başka, bir de verdiği taktik dersleriyle futbolumuzu kalkındırmaya başladı. Patça düzeni diye bir şey çıktı ortaya. Aşağı yukarı şöyleydi:

Bugünün futbolu daha çok saldırıya önem verdiğinden, savunma oyuncusu olarak yalnız kaleci bırakılacaktı geride. Öteki on oyuncu, her ne olursa olsun kendi yarı sahalarına hiç gelmeyecekler, karşı takımın kalesinin önünde gol arayacaklardı.

Bir iki maçta başarıyla uygulandı bu taktik. Ancak aksayan küçük bir nokta vardı: Geride kimse kalmadığı için, topun bu on azgın canavarın ayağına gelebilmesi kalecinin başarısına bağlıydı. Kaleci başka bir yabancı futbol kralıydı. Önceleri elinden geleni yapıyor, canını dişine takarak kurtarabildiği topları uzun bir degajmanla karşı kalenin önüne gönderiyordu. Ama sonunda canına tak dedi. «Ben böyle aşkın ıstırabını...» diye söylenerek kaleyi terketti, saldırıcılara katıldı o da. İşte ünlü 11 - 0 taktiği böyle doğdu.

Yenilgiler birbirini kovalamaya başlayınca, Patçatapatçu antrenörü karşısına aldı. Bu işin böyle yürümeyeceğini, takımın döküldüğünü, her şeyden önce güçlü bir santrfora ihtiyaç olduğunu söyledi.

«Ne yapalım?» dedi antrenör.

Patçatapatçu'nun memlekette bir biraderi varmış. Ona mektup yazıldı. Adam trene atlayıp geldi. Hayatta bisiklete binmekten başka spor yapmamış. Santrfor olarak yerini aldı. Önceden altı yerli, beş yabancı futbolcu vardı takımda. Patçatapatçu'nun kardeşi gelince çoğunluk yabancılara geçti.

İşte biz Patçatapatçu'yu ve ötekileri böyle yıldız yaptık; kendi yıldızlarımız yetmezmiş gibi. Çok geçmeden hepsi iyice şımardılar tabii. Bereket versin, akıllı takım yöneticileri tedbirli davranmışlar, hepsiyle dörder beşer yıllık kontratlar imzalamışlardı. Hiç değilse daha birkaç yıl bu altın bacakları kaybetme korkusu yok kimsede.

Sulhi DÖLEK

ÖNSÖZ

Önemli işlerimiz ve büyük kahramanlarımız yüzünden, güdük kahramanlarımızı çoktan beri önemsemez olduk. Bu yazı dizisi onlara minik mir anıt olma amacını taşıyor.

Bazıları ile gerçekten karşılaştım. Bazıları hakkında bütün bildiklerimi başkalarından öğrendim.

Bazıları kendi kendilerini yaratmışlar. Bazıları bizlerin yardımıyla gelmişler bugün bulundukları yere.

Yine de hepsinin bir ortak yönü var: Sizden, benden farklılar Sıradan kişiler olmadıklarını yaptıkları her şeyle açık seçik ortaya koyuyorlar.

Altın harflerle olmasa bile bir kaç satırla onları tarihe geçirmezsek, gelecek nesiller bizleri değerbilmezlikle suçlamaz mı?

Buyurun, hepsiyle tanışın teker teker.

S. D.

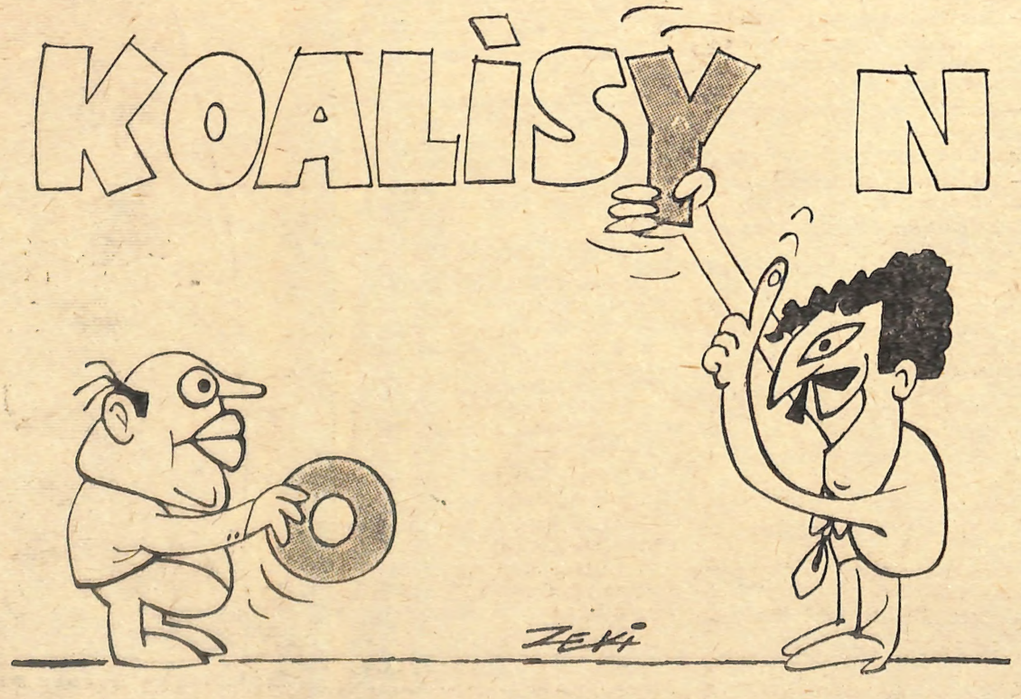

— Demirel, «Koalisyona girmeyeceğiz» dedi. —

MEMMED ALİ

Kapı bir komşusuydu
Nice nice köstebek.
Ekin ekti yeşertti
Toprağı Memmed Ali
Çiçek ekti sararttı
Meyve ekti kızarttı
Sebze ekti morarttı.
Doğruldu Memmed Ali
Bakındı topraklara
«Her yanım torpah!» dedi
«Şeheer, şeheer, ah!» dedi
«Galh avrat galh!» dedi
«Burdan gurtulah,» dedi.
Sattı tüm tarlaları
Ve sığırı sıpayı
Göçtü hemen şehire
Çattı bir gece - kondu
Yattı kalktı bir zaman
«Yine de torpah!» dedi
Baktı da dört yanına
Apartmana yöneldi.
Kapıcı Memmed Ali
Zemin katta oturdu
Baktı da yöresine
Yine toprak içiydi
Çıkamadı bir türlü
Zemin kattan yukarı.
Ömrü de tükenmişti.
Bu son kez Memmed Ali
Uzandı topraklara
Kalkamadı yerinden
Nice nice köstebek
Kapı bir komşusuydu.

Yaşar Hâdi ÖNDER

Alçak Gönüllü Bir Konuk

KENAN AKINCI

SOKAĞIN başında toplanmış, bekliyorlardı...

— Bana kalırsa gelmez, dedi birisi.

Yanındaki:

— Belli olmaz, dedi.

Bir başkası:

— Ne «belli olmaz» ı?!. diye çıkıştı ona. Onu tanımıyor gibi konuşuyorsun. İki eli kanda olsa gelir!...

Başkaları da katıldı, tartışmayı sürdürdüler:

— Vallahi ben onu bunu bilmem. Hiç kimse onun kadar hatırnaz, onun kadar vefalı olamaz. Ben de «gelir» diyorum.

— Al benden de o kadar!...

— Ben de «gelir» derim. Zaten iyice alıştı bize. İyiden iyiye alıştı. Hani denebilir ki bizim tiryakimiz oldu. Niyeti olmasa bile gelmeden edemiyecek sanıyorum.

— Doğru söylersin. Sonra, biliyor da bizim beklediğimizi. Gerçi kimimiz hazırlık yapıyor, kimimiz yapmıyoruz ama; yapan da bekliyor, yapmayan da...

— Öyle... Eskiden pek seyrek gelirdi, son yıllarda sık sık gelmeye başladı. Hele bu yıllar büsbütün sıklaştırdı. Altı ayda bir, üç ayda bir, iki ayda bir, ayda bir derken haftada bir gelmeye...

— Haftada bir mi?... Adamın hakkını yeme rica ederim. Gün aşırı hattâ birkaç gün arka arkaya bile geldiği oldu.

— Oldu ya!... Bugün de gelir. Yüzdeyüz gelir bana sorarsanız.

— O kadar kesin konuşma. Bence yüzde elli gelir.

— Ben de yüzdeyüz gelir diye diretiyorum! Sen ne diyorsun be?!

Kimbilir nasıl kaçınıyor şimdi «Geç kaldım, ah, geç kaldım!...» diye. Neredeyse çıkar gelir.

Herkes, konuğun gelme olasılığı üstüne kanısını yürüttü:

— Bana sorarsan yüzde seksen gelir.

— Bence yüzde on...

— Yüzde kırk gelir!...

— Ben yüzde yedibuçuk derim...

— Ben sizin gibi düşünmüyorum arkadaşlar. Konuğumuz, usandırmayayım diye düşünmüştür. Derim ki bugün kesinlikle gelmez.

Omuzları çökmüş, ince boynunda damarları parmak parmak çıkmış, yaşlıca biri:

— Beyler, siz onu benim kadar bilemezsiniz! diye çıkıştı. Gelecek!... Gelecek ve yatıya da kalacak. Yüzde ikiyüz gelecek!...

O sırada kalabalık kımıldadı. Başlar sokağın girişine çevrildi:

— Geliyor! Geliyor!... Konuğumuz geliyor!

— Demedim mi gelir diye?! Hem sağlığı öncekinden çok daha iyi. Şu kalıbına bak, dağ gibi maşallah!...

Konuk, gerçekten oldukça gösterişli, kelle kulak, gerdan göbek yerinde; iri kıyım, dağ parçası gibi bir babayiğitti.

Soluk soluğa:

— Kusura bakmayın, geç kaldım, dedi.

Bütün görkemiyle yürüdü.

Sokağın başındaki beş katlı apartmanın sahibi buyur etti önce. Yalvardı, yakardı:

— Bize hiç gelmiyorsunuz, olmuyor ki...

— Vallahi kusurumu bağışlayın, bu kez de uğrayamıyacağım size beyefendi.

— Fakat... Yakın bile gelmediniz şimdiye değin.

— Ne yapalım, kısmet olmuyor...

Yürüdü.

Onun bitişiğindeki «Dört Katlı» nın sahibinden bir sigara yaktı sadece.

Kalabalıktan:

— Uğramaz onlara, dediler. Öyle zenginlikmiş, zenginmiş.. hiç zoru yoktur.

Konuk, «Üç Katlı» nın önüne gelmişti:

— Hiç yüksünme sen de, dedi sahibine. Şöyle ayaküstü bir çayını içerim, o kadar.

Çayını içene kadar durdu, çıktı.

«İki Katlı» nın sahibine:

— Hadi hatırını kırmayayım. Şöyle hafif bir ikindi kahvaltısı yapabiliriz seninle, dedi.

Oradan çıkınca «Tek Katlı» ya uğradı. Epeyce kaldı içerde. Dışardakilerden kimisi orada geceliyecek sandılar. Fakat çoğunluk öyle düşünmüyordu:

— Kalmaz... dediler. Kesinlikle kalmaz, nerdeyse çıkar. Kalırsa Osman Efendide kalır yine. Öyle alçakgönüllüdür, fakirleri de öyle sever ki...

Osman Efendi, hemen ondan sonra gelen bakımsız evceğizde oturan bir memur emeklisiydi. Karısı, kaynanası ve yatalak anasından başka, evde kalmış üç kızıyla tekne kazıntısı bir oğlu vardı.

— Osman Efendi gene hazırlıksızdır ama, konuğumuz yemek seçmez, ne bulursa yer; yatak seçmez, nerede olursa yatar... dediler.

Konuk, gerçekten de oradan çıktı ve Osman Efendilere geldi. Yürekten bir sevgiyle sarıldı Osman Efendiye, iki yanağından öptü. Öbürlerini ayrı ayrı hoşladı, hal hatır sordu... Dedikleri gibi onlara konuk oldu.

Ertesi gün sokak yine kalabalıktı. Konuğu uğurlamaya çıkmışlardı. Konuk bütün görkemiyle kalabalığın önüne düşmüş, sokağın girişine doğru yürüyordu.

O sırada gösterişli, son model bir araba girdi sokağa. Kalabalığı görünce geçemedi, durakladı. Ağzı yabancı marka purolu bir bey, başını arabanın penceresinden uzatıp sordu:

— Nedir?... Kimi uğurluyorsunuz böyle?

— Tanırsınız her halde beyefendi. Gördüğünüz bey, Sayın «Hayat Pahalılığı» dır... Yine ziyaretimize gelmişti de, onu uğurluyoruz.

Purolu bey düşündü, düşündü, çıkaramadı:

— Vallahi ne gördüm, ne tanırım... dedi; gazladı gitti.

Kenan AKINCI

— M. Dayan gafil avlandı. —

Kalbur üstü!

«Bayramdan bayrama!»

TYPHAN
ŞEYTAN ARABASI
- Bizim damat süt gibi delikanlı
- Yaa... çok mu sulu ?..
OY
Akbaba Cumhuriyetimiz

BURASI DAHA DENİZ
HAYIR! BURASI DAHA DENİZ!
- izin verin de parka girelim!..
SAFER ZORLU
ZEKİ
n 50. yılını Kutlar...

YAŞASIN CUMHURİYET...

• Suavi SÜALP •

BEN 1926'da doğdum. Üç sene evvel doğmuş olsaydım, Cumhuriyetle yaşıt olacaktım... Gaziemir'de ilk olarak beş yaşındayken Atatürk'ü gördüm. Babam o zamanlar Gaziemir'deki tayyare alayındaki makineli tüfek bölük komutanı idi. Ağbim Ahmet'e hocası bir şiir ezberletmişti. Eskiler bunu bilirler... Yâni Cumhuriyet devri çocukları...

«Gazi...
Anamızı, babamızı, sizi bizi dizi dizi..
Tutup kesmek istemişler..
Ah ne işler, ah ne işler...
Hemen büyük Gazi Paşa,
Askeriyle geçip başa,
Düşmanı boğmuş denizde..
Kurtulmuşuz hepimiz de..
İşte biz böyle geldik bu yaşa..
Yaşa koca Gazi Paşa...»

Gazi'nin treni, Gaziemir'de durunca ağbim okul sırasından bir adım öne çıkıp bu şiiri okuyacaktı. Ben küçük olduğum için annemin elinden tutmuş bir kenarda bir şeyler anlamaya çalışır gibi bakıyordum. Fakat babamın ve diğer zabitlerin merasim kıyafetleri, istasyona asılan bayraklar, çiçekler, defne dalları, küçücük kafamda bugünün her günden başka bir gün olduğunu anlatıyordu bana... Gazi Paşa'yı getiren tren nihayet gözüktü. Herkeste bir heyecan, bir telâş, bir sevinç başladı... Tren yavaş yavaş istasyona girdi... Durdu... Çılgınca alkışlar arasında tam önümüzde duran vagonun penceresinden Gazi gözüktü. Sapsarı saçlar ve masmavi gözlerle baktı milletine... Birden ağabeyim çocuk kafasının verdiği ataklıkla ve zamanı ayarlamayı unutarak bağırdı:

— Gaziii!... Anamızı, babamızı, sizi bizi, dizi dizi...

Gazi birden irkildi... Ağabeyimi susturmaya çalıştılar... Fakat o nefes almadan şiiri sonuna kadar okumaya azmetmişti... O kudu ve noktaladı...

Gazi güldü... Kendi gibi sapsarı saçlı ağabeyimi yanına getirmelerini eliyle emretti. Getirdiler... Gazi Paşa, ağabeyimi yanaklarından öptü. Okşadı...

Ben küçüküm ya... Aklım da ermiyor... Hemen annemin elinden kurtulup oraya koştum... Gazi benim yuvarlanır gibi gelişime gülümseyerek baktı... İşaret etti... Beni de kaldırdılar... Beni de öpüp okşadı...

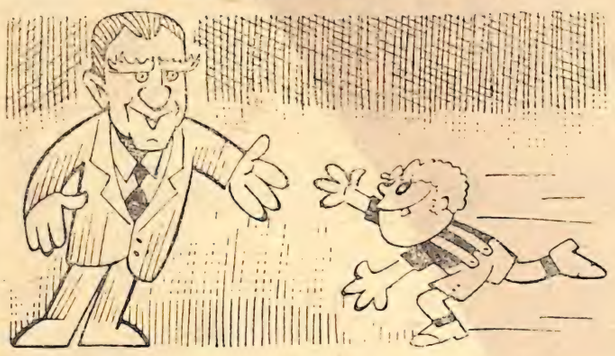

İşte ellinci yılına basan Cumhuriyetimizin kırkıki yıl evvelki anımla içimde yaşaması ve hâlâ büyük Gazi'nin bir türlü gözlerimin önünden gitmeyen gülümsemesi...

Sonra O'nu iki kere daha gördüm. Daha sonra büyük matemde kutsal naaşının önünden gözlerim yaşlı geçtim...

Beni kucaklayan, alnımdan öpen, Cumhuriyetimizin kurucusu ölmez Atatürk'ü bu ellinci senede anarken, hâlâ o bayraklarla süslü trenin gelişini içim burkularak hatırlıyorum... Yaşım şimdi kırkyedi... Cumhuriyetle aşağı yukarı yaşıt sayılırım... Cumhuriyetin sevincini, gururunu yaşadığım sürece içimden duydum. Bu ellinci yılda da aynı gururu, aynı sevinci, aynı heyecanı duyuyorum... Aradan geçen elli senede bizim gibi Cumhuriyetin anlamını hissedebilen nesil epeyce yaşlandı... Araya çok partili rejim ve demokrasi gençliği girdi. Çalkantılar içinde geçen son yirmibeş sene Cumhuriyet sevgisinden, heyecanından bir şeyler kaybettirdi mi bilmiyorum... Cumhuriyetin onuncu yılındaki kutlama büyük olmuştu. Her evde ayrı bir Cumhuriyet Bayramı kutlanıyordu. Göğüslerde o zaman çıkarılan Cumhuriyet madalyaları asılıydı... Bambaşkaydı onuncu yıl bayramı... Bugüne kadar getirilen Cumhuriyet heyecanını, açılacak Köprü'de aramayalım... Biz o eski Cumhuriyet Bayramlarını gören nesil olarak gene o günlerin sevincini yaşıyoruz...

Bu kutsal emaneti bize emanet edenler, mâzide kalmış sisli bir filmin görüntüleri gibi kalmasın... Millet Cumhuriyetin ne olduğunu, nasıl kurulduğunu bilsin... Evlerin pencerelerinden, balkonlarından bayraklar dalgalansın... Genç, ihtiyar, çoluk, çocuk herkes ellinci yılda bambaşka bir sevinç, bambaşka bir heyecan duysun... Caddeler, sokaklar, alanlar bu sevincin uğultusu içinde inlesin...

Cumhuriyeti ellinci yılına getirenler ve bu büyük emaneti bize armağan eden büyük Atatürk'ün ruhları şad olsun...

İnsanca ve özgür yaşamak bu sevgiye bağlıdır... Böyle günlerde milletler yekvücut olmalıdır...

Ben Cumhuriyet çocuğuyum... Kurulmuş zafer taklarının altından geçmiş büyük Gazi'nin hediye ettiği Cumhuriyet'i en candan kutlamaya hazırlanan, istiklâl gazilerinden ve şimdi savaştığı Kilitbahir tepelerinde mezarı bulunan emekli albay Arif Hikmet beyin oğluyum... Elbette Cumhuriyet Bayramı benim için en büyük bayramdır... İçimde yaşayan, beni hâlâ o günlerin duyguları içinde yücelten bu büyük bayram öyle bir kutlanmalı ki, herkes yürekten bu bayrama katılarak, elli senesini dolduran Cumhuriyetimize lâyık olalım...

Dünya ne kadar değişirse değişsin, bizi bugünlere getiren büyük emanetin, büyük bayramın, büyük kurtarıcının gücüyle, inancıyla, sevgisiyle bütün dünyanın kıskandığı bir bayram kutlayalım... Milletin içine, duygusuna, kafasına, ruhuna Cumhuriyetin sevincini sokalım. Geçen elli senenin bize kazandırdıklarını biraz anlayalım.

Bütün milletin elele vererek kutladığı bir bayram kutlayalım.

Cumhuriyetin ne olduğunu anlamayan, veya anlamamazlıktan gelenlere, bu büyük bayramın anlamını bilmeyenlere öğretelim Cumhuriyetin ne olduğunu... Büyük bayramda bütün Türkiye, bütün vatan donansın taklarla, bayraklarla... Elli sene, elli bayram ve kırk milyon vatandaş... Aradaki senelerin getirdiği beceriksizlikler, menfaat çekişmeleri inişler, çıkışlar, politik dalavereler bu bayramda unutulsun...

Cumhuriyetin ellinci yılına bir başka sevinç ve ruhla girelim... Çünkü yaşamımızın sebebi, varlığımızın mânası Gazi'nin kurduğu bu büyük emanet, bu büyük bayram hepimizi bir kere daha yüceltecek, genç, ihtiyar, çoluk çocuk aynı gururla göğsümüzü kabartacak gündür...

Yaşasın Cumhuriyet diye içten haykıralım... Yaşatalım büyük Ata'mızın büyük Cumhuriyetini...

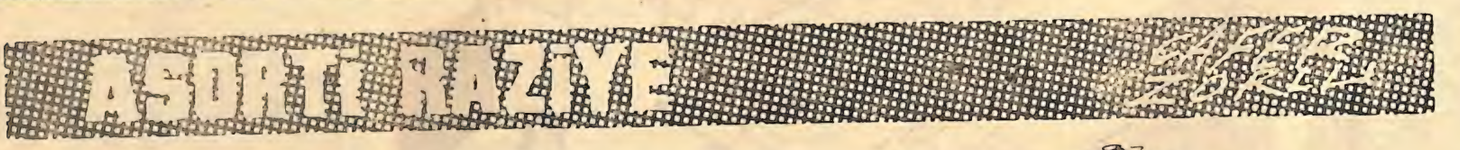

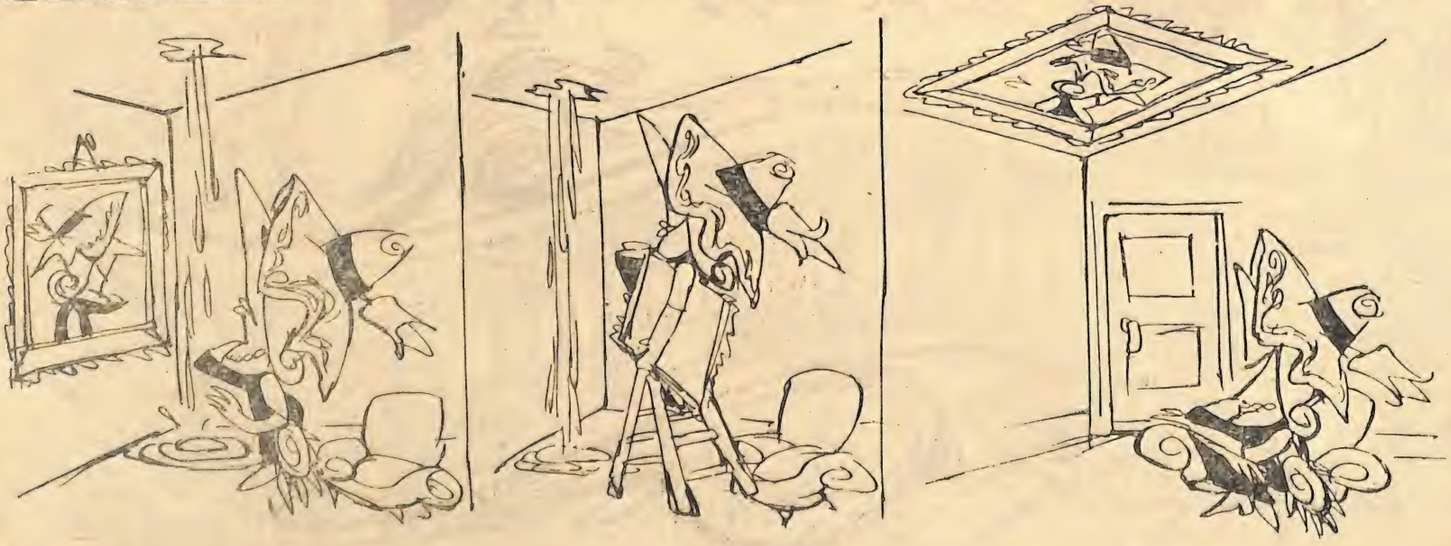

YELPAZE

REFİK ERDURAN

Tapuya dikkat!

KORKU filmlerine merakınız var mıdır? Yoksa güldürüler daha mı hoşunuza gider?

Ben en çok ikisinin karışımını severim.

Gerçi bunlar turşu ile reçel gibi bağdaşmaz görünen ve insanları etkilemek için çok farklı malzemeden yararlanan iki apayrı türdür; ama gerek toplumların, gerek kişilerin yaşantısında dehşet ile mizah sık sık karışır birbirine.

Bakın geçen hafta William Cooper adında bir Kaliforniya'lı mühendisin başına ne geldi.

Bu adamcağız bir sabahın erken saatlerinde karısı ve çoluk çocuğuyla kahvaltı ederken toprağın derinliklerinden mırıltı gibi sesler duyulmaya başlamış. Bir iki saniye sonra mırıltılar homurtuya, daha sonra homurtular gümbürtüye dönüvermiş.

O bölgede yıllardanberi çok büyük bir deprem bekleniyor. Cooper ailesi de gümbürtüyü duyar duymaz:

— Tamam, demişler, zelzele!

Gerçekten de ev zangır zangır sallanmaya başlamış. Zavallılar yalınayak başıkabak zor atmışlar kendilerini sokağa. Dönüp bakmışlar ki koca bina âdeta göbek atıyor!

Ama çok geçmeden tuhaf bir gerçeğin farkına varmışlar:

Sokak sallanmıyormuş!

Çevreye göz gezdirmişler: Bütün komşu evler de hiç kıpırdamadan duruyormuş yerli yerinde.

Karı koca iyice aptallaşmışlar. Adam:

— Bre bu nasıl iş? diye bağırmış. Tek evlik zelzele olur mu?

O ara sokak kapısının altından kapkara ve koyu bir sıvı sızmaya başlamış. Felâketzedeler büsbütün afallamışlar.

«Amanın, lâv mı?» demeye kalmadan bütün birinci kat pencereleri içeriden fışkıran aynı sıvıyla kararıvermiş. Bir de acayip koku yayılmış ortalığa.

Koşup toplaşan meraklılardan biri kapının altından sızan sıvıyı avuçlamış, koklamış, sevinçle haykırmış:

— Petrol bu, petrol!

Önce Cooper ailesi evlerinin oturulamaz duruma gelmesine üzülmek mi, «Petrol bulduk» diye sevinmek mi gerektiğini kestiremişler. Ama çok geçmeden işin aslı anlaşılmış.

Meğer vaktiyle orada bir petrol kuyusu varmış. Kent genişleyip de o bölge belediye sınırları içinde kalınca «meskûn yerlerde petrol çıkarılamıyacağı» yolundaki yasağa uyularak kuyu kapatılmış, üstü betonlanmış. Arsanın bir önceki sahibi durumu uzmanlara yeterince inceletmeden oraya ev yaptırmış, sonra da Cooper ailesine satmış.

Şimdi orada kuyu işletmeye de, ev yaptırmaya da izin yok. Popolarının altından kara altın fışkırdığı halde fıkara William Cooper, karısı ve çocukları sokakta kalıp konu komşuya sığınmışlar...

Söyleyin bakalım: Bu dehşet filmi mi, güldürü mü?

Aynı şeyi dünyanın en geniş petrol kaynakları üstünde oturdukları için başları belâdan kurtulmayan Arap komşularımız için de sorabilirim: Durumları dram mı, komediyle karışık melodram mı?

«Karışık» demek en doğru cevap galiba.

İnsanlar, üstünde bulundukları toprağın tapusuna sıkıca sahip olamazlarsa durumları karışıklıktan kurtulmuyor.

Tanrı o durumdaki bütün ulusları özel depremlerden korusun! Âmin...

Refik ERDURAN

MODERN ATASÖZLERİ

* **Deli deliden, siyasî, seçimden hoşlanır.**
* **Çalışan kazanır, çalışmayanlar da onlardan borç alır.**
* **İğneyi karına batır, çuvaldızı baldıza...**
* **Sinemacı göz yumunca, localar seyran olur.**
* **Garip adamın gecekondusunu, zabıta yıkar.**
* **Orman olmayan yerden, duman çıkmaz.**
* **Radyo sana söylüyorum, TV. sen anla.**
* **Ev sahibi haber vermeyince, itfaiye yetişmez.**
* **Lâf lâfı, maymuncuk her kapıyı açar.**
* **Politikacının ömrü, lâklâkla geçer.**
* **Atlar tepişir, arada jokeyler ezilir.**
* **Yol yürümekle, ömür kazık yemekle tükenir.**
* **Sus küçüğün, dedikodu yapmak büyüğün.**
* **Sakla samanı, gelir flörtünle sevişmek zamanı.**
* **Keskin gitar, mikrofona zarardır.**
* **Sınav hak, kopya helâl...**
* **Kişiye bilmemek değil, Danışma'ya sormamak ayıptır.**
* **Sora sora elbet bir tuvalet bulunur.**
* **Kahve Yemen'den gelir, sosyete hanımı kuvaförden, butikten...**
* **Her horoz kendi kümesindeki tavuklarla vaziyeti idare eder.**

Metin PÜTMEK

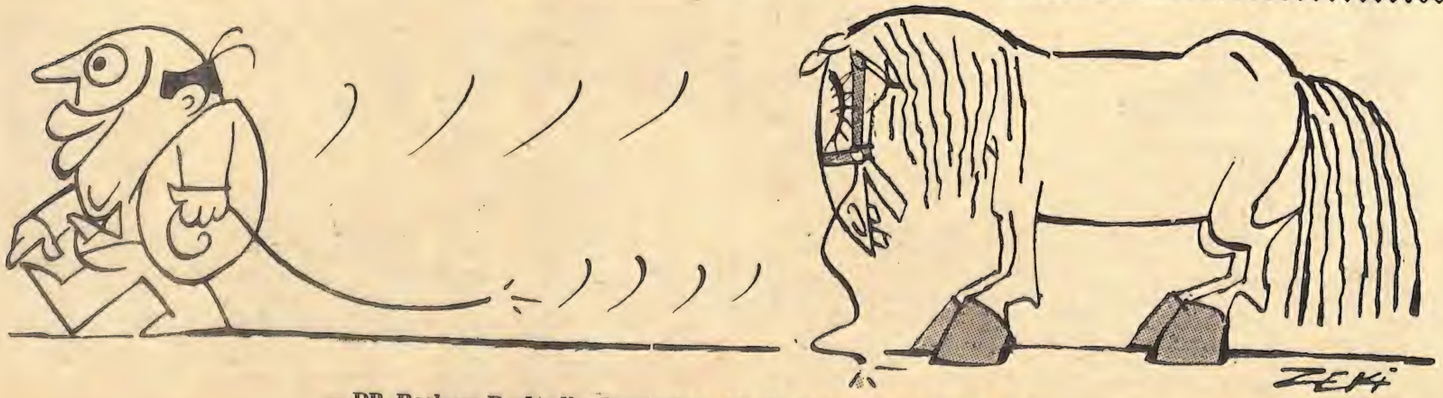

— DP. Başkanı Bozbeyli; «Demirel'siz AP. ile birleşmeye hazırız» dedi. —

Sizin İçin

— Yeter artık bekçi efendi, bu sabah üçüncü defadır bayram ziyaretine geliyorsun!...
(Nuri BİLGİN — İst.)

ÇARŞAMBA'YI SEL ALDI

Osman, oturduğu bankta bir yandan «Çarşamba'yı sel aldı» türküsünü mırıldanıyor, bir yandan da arkadaşına ödünç vereceği kitabı karıştırıyordu.

Öyle dalmıştı ki, sessizce yaklaşan Metin'i farketmedi.

— Merhaba, ne o yahu, Karadeniz'de gemilerin mi battı?

Osman ilk şaşkınlığını atıp:

— Yoo, biraz dalmışım işte... diye yanıtladı onu.

— İstediğim kitabı getirdin mi?

— Evet.

Osman kitabı verdi. Beraberce yürümeye başladılar. Biraz sonra:

— Çarşambaya getir, olur mu? dedi.

— İmkânsız, çarşambaya getiremem, diye cevapladı Metin, kesin bir tavırla.

— Neden?

— Nasıl getireyim birader, Çarşamba'yı sel aldı.

— Hadi be, bunu da nerden çıkardın?

— Yahu, biraz önce kendin söylüyordun ya...

Tamer KÖSELER
95 Sok. Murat Ap.
Göztepe/İZMİR

SERPİNTİLER

* **Balık baştan değil, karışık yağdan kokar.**
* **Kurt kocayınca, hayvanat bahçesine konuk olur.**
* **Kırkından sonra azanı, kuru temizleyici paklar.**
* **Akıl yaşta değil, kurudadır.**
* **Sağlam kafa, sakatatçı Cemil'de bulunur.**
* **Ölmüş eşek, sucukçudan korkmaz.**
* **Ayıya boynun niye kalın demişler; halter yapıyorum, demiş...**

METİN PÜTMEK

— Demek havanın formülü bu ha?!.
(Ali Orhan DAĞDELEN — İst.)

HESAP MESELESİ

Karısı doğum yapacak olan adam, doğumevi salonunda büyük bir merakla beklemektedir.

Uzun bir beklemeden sonra koridorun ucunda ebe görünür, adam merakla doğrulur.

Ebe:

«— Müjde beyefendi, bir oğlunuz oldu» der.

Adam teşekkür eder, cebinden kalem kâğıt çıkarır, bir şeyler yazmaya başlar.

Bir müddet sonra aynı ebe gelir:

«— Beyefendi çocuklar ikiz oldu» deyince adam yine alelacele kâğıt kalem çıkarır, yazmaya başlar.

Derken ebe karşıdan bağırır:

«— Beyefendi, üçüz oldu, müjde!»

Adam yine kâğıt kalemini çıkarır, yazmaya başlayacağı sırada yanında oturan adam:

«— Beyefendi, der, her halde doğan çocukların doğum saatleri ile koyacağınız isimleri not alıyorsunuz?...»

«— Yok be kardeşim, alacağım doğum yardımı, çocuk parası ile gelir vergisinden ne kadar istifade ediyorum onu hesaplıyorum.»

Ali İhsan CENGİZ
Lala Hüseyin Paşa Mah. No: 273 — KÜTAHYA

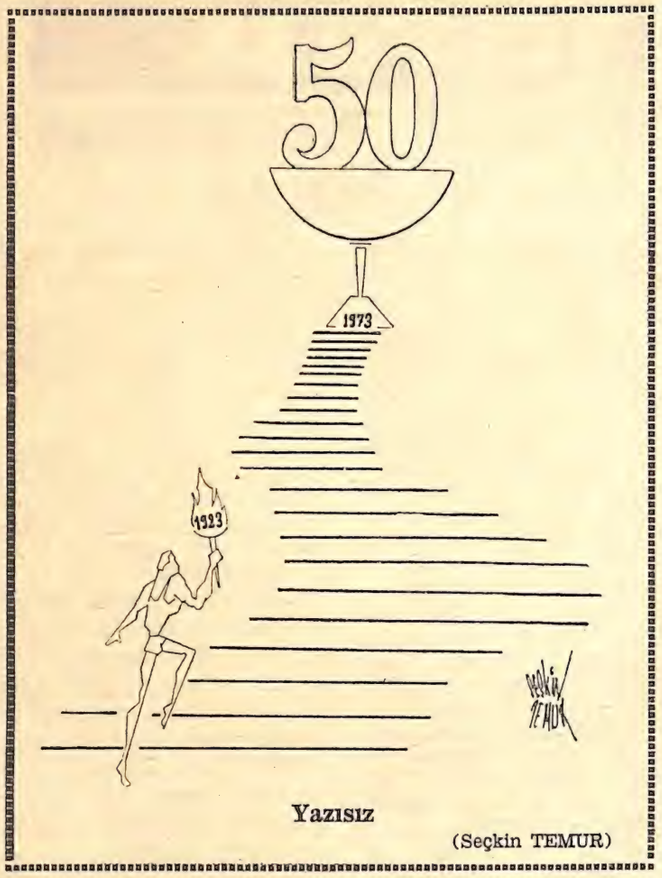

Yazısız
(Seçkin TEMUR)

TOMBUL TEYZE

Üç arkadaş istasyonda tren bekliyorduk. Bornova'ya gidecektik. Küçük çocuklar simit, nane v.s... satıyorardı. Bir aralık 5-6 yaşlarında küçük bir kızcağız ince sesiyle:

— Bir tane yiyen tombul teyze gibi oluyor. Çikolata var!... diye bağırıyordu.

Çocuğun bu hali hoşumuza gitti, hepimiz birer tane aldık. Arkadaşım sordu:

— Kızım sen de bundan yedin mi?

— Yedim.

— Hani bir tane yiyen tombul teyze gibi oluyordu, sen olmamışsın?

Kızcağız:

— Ben çeyrek yedim amca, diye cevap verdi.

* * *

SINIF ARKADAŞI

Aradan yıllar geçer ve iki candan arkadaş karşılaşır:

— Beni tanıdın mı Hasan?

— Tanımadım.

— İlkokulda aynı sırada oturmaz mıydık?

— Benim ilkokulda sakallı bir arkadaşım yoktu.

Mustafa YÜKSAL
4275 So. No. 2 — Karabağlar/İZMİR

BASKET MAÇINDA

Memleketten ilk olarak çıkmış bir arkadaşımla basket maçına gitmiştik. Bir ara maçı beğenip beğenmediğini sorduğumda bana:

— İyi, güzel, hareketli oyun ama (Potadaki ağları göstererek) filelerin diplerinin yırtık olduğunu gördükleri halde hâlâ daha o topu oraya sokup durdurmaya çalışıyorlar, dedi.

Ekrem TERZİOĞLU
P.K. 466 — Erhaç/MALATYA

HASTA İYİLEŞMİŞ

Kırklareli'nin bir köyünden, eşi ile birlikte ilk defa doktora giden bir kadını, doktor muayene etmezden önce derece ile ateşini ölçmek için termometreyi kadına verir ve ağzına koymasını söyler. Bir süre sonra termometreyi geri ister. Bu sırada kadın:

— Doktor bey bu ilâç çok iyi geldi! der.

Mehmet BOZKURT
Sivas Lisesi — SİVAS

RESMÎ DEĞİL

İlçemizin bir ilkokulunun öğretmeni, sınıfının badanasının kötü olması sebebiyle temin ettiği plâstik boya ile sınıfını boyatmış ve artan boyayı da yine aynı okul öğretmenlerinden birine vermiş. O da boya sınıfına yetmiyeceği için okul müdürüne:

— Hocam biraz daha boya temin etsek de benim sınıfı da boyasak iyi olacak, demiş.

Müdür hemen itiraz etmiş:

— Kızım o boya resmî boya değil, onunla sınıfını boyayamazsın, demiş.

Mesele İlköğretim Müdürüne duyurulduğunda hemen şu cevabı vermiş:

— Duvara okulun resmî mühürünü basarsınız, boya resmiyet kazanır!

Memduh HORASAN
Tapu Sicil Muhafızı — ÇEŞME

— Şeker bayramın kutlu olsun ahbap!..
(Nuri BİLGİN — İst.)

ARSEN LÜPEN FİKRİ

Yazan-Çizen SUAVİ SUALP

7

Cumhuriyet Döneminde / TÜRK MİZAHI

HAZIRLAYAN:
AZİZ NESİN

Bu eser, AKBABA'nın CUMHURİYETİMİZİN 50. YILDÖNÜMÜ ARMAĞANIDIR

Türk Mizahı üzerine bu değerde ciddî bir eser ilk olarak yayınlanmaktadır. Kitabın başında yeralan Aziz Nesin'in bu konudaki araştırması, hem mizah sanatına, hem Cumhuriyet dönemi Türk mizahına ışık tutacak niteliktedir.

KİTABIN İÇİNDEKİLER:

Bu kitabın nasıl yazıldığına değgin açıklama
Mizah = Gülmece
Gülmek
Neden güleriz?
Neye, kime güleriz?
İnsan hangi koşullarda güler?
Hareket komiği
Karakter komiği
Saçmanın mantığında gülmece
Gülmecenin ulusallığı ve sınıfsallığı
Görevci gülmece
Gülmecenin sınıfsal işlevi
Halk gülmecesi
Halk gülmecesinin ve halktan yana gülmecenin betimlenmesi
Halk gülmecesinin tarihsel ve toplumsal oluşum koşulları
Komedyanın babası Aristophanes
İkinci Dünya Savaşından sonra Türkiye'de mizah (Markopaşa Dönemi)
Nasrettin Hoca dönemi
Kişide gülmece yeteneğinin gelişmesi için iç etken (Bireysel koşullar)
Cumhuriyet döneminde gülmeceye baskı.

Cumhuriyet döneminin şu 56 mizah yazarı, hayatları, eserlerinden örneklerle bu kitapta yer almıştır: Hüseyin Rahmi Gürpınar, Ahmet Rasim, Hüseyin Suat Yalçın, Cenap Şahabettin, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Mehmet Rauf, İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci, Memduh Şevket Esendal, Fazıl Ahmet Aykaç, Ömer Seyfettin, Ahmet Haşim, Aka Gündüz, Sermet Muhtar Alus, Refik Halid Karay, Ercüment Ekrem Talû, İbrahim Alâettin Gövsa, Burhan Felek, Reşat Nuri Güntekin, Osman Cemal Kaygılı, Refi Cevad Ulunay, Orhan Seyfi Orhon, Mahmut Yesari, F. Celâlettin, Yusuf Ziya Ortaç, Hakkı Süha Gezgin, Selâmi İzzet Sedes, Peyami Safa, Nurettin Artam, Vâlâ Nurettin, Sabahattin Ali, Naci Sadullah Danış, Rakım Çalapala, Hikmet Feridun Es, Rıfat Ilgaz, Zahir Güvemli, Doğan Nadi, Orhan Kemal, Aziz Nesin, Haldun Taner, Adnan Veli, Burhan Esen, Bülent Oran, İlhan Engin, Çetin Altan, Suavi Süalp, Hüseyin Korkmazgil, Orhan Duru, Refik Erduran, Yalçın Kaya, Vedat Saygel, Şemsi Belli, Muzaffer İzgü, Kenan Akıncı, Nurettin Türker, Sulhi Dölek, Erhan Tığlı.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRK MİZAHI

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Genel dağıtım: BATEŞ

7 gün

PAZARTESİ :

1933'ten 1973'e

Bundan 40 yıl önce, bu sıralarda, caddeler, sokaklar, meydanlar, mikrofonlar, kürsüler, megafonlar hep aynı nakaratla çınlıyordu:

Çıktık açık alınla
10 yılda her savaştan
10 yılda 15 milyon
Genç yarattık her yaştan.

Bandolar, mızıkalar, izciler, bayraklar, tâk'lar, her yer.. ve her şey... gerçekten bir bayram saltanatı içindeydi... Ve gerçekten, 10 yılın içine tarihler dolusu devrimler sıkıştırılmıştı:

Kıyafet devrimi, harf devrimi, millî eğitim devrimi... Medeni Kanun'dan tutun da kadınların sosyal yaşama girişine kadar sıra sıra, çeşit çeşit devrimler...

SALI :

Çınara inen baltalar

Ve... O günden bu güne 40 yıl geçti... 1933 yıllarında 10 yıllık körpe bir çınar fidanı olan Cumhuriyet, büyüdükçe büyüdü.. kökleştikçe kökleşti... Dal-budak sardı her tarafa...

Gün oldu; baltalar indi bu ulu çınarın körpe dallarına... Gün oldu; tutunduğu dalı kesmeye çalışan zavallılar, sırtını dayadıkları ağaç gövdesini içinden kemirmeye çalışan yeşil tırtıllar çıktı karşımıza... Bir ellerinde çekiç, bir ellerinde orak bu körpe çınarı gönüllerince budamak isteyenler de oldu, her dalında bir yabancı kuşa yuva yapmak isteyenler de...

ÇARŞAMBA :

Kasabadan öteye geçmeyen şenlikler

Günler haftaları, haftalar ayları, aylar yılları kovaladı... Dudaklarında hâlâ **Onuncu Yıl Marşı** vardı ve çınarın gövdesinde hâlâ balta yaraları...

10 yıl içinde gerçekleştirilen yeniliklere bir başka yenilik eklemek şurda dursun Cumhuriyet kuşağının genç kızını hâlâ kara çarşafın içine, dumanlı peçenin arkasına sokmak isteyen kafalar vardı ikinci 10 yılın, üçüncü 10 yılın, dördüncü 10 yılın kilometre taşlarında...

Her sene 29 Ekimde büyük kentlerimizin bulvarlarını süsleyen vecizeler; bayramdan bayrama anlamlı bir söz ve de okulların kompozisyon derslerinde yazılı yoklama sorusu olmaktan öteye geçmedi...

Çünkü...

Bütün ihtişamına, bütün güzelliğine, bütün özelliğine ve bütün saltanatına rağmen sevgili «Cumhuriyet»imizi, kasabalardaki tören alanlarının sınırlarından öteye geçiremedik bir türlü.

PERŞEMBE :

«Payitahtta ne var, ne yok?»

Evet... 40 yıl... Koskocaaa 40 yıl geçti 1933'ten bu yana... Ve de Cumhuriyetin ilânından bu yana, tamı tamına yarım yüzyıl...

Türkiye Cumhuriyeti Nüfus Hüviyet Cüzdanı kullandığı halde hâlâ bayrağımızı tanımayan köylülerimiz olduğunu biliyor musunuz?...

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşadığı halde hâlâ:

«— Payitahtta ne var ne yok, efendi?... Padişahımız efendimiz ne halde?...»

Diyebilecek kadar kendi kaderinin mağarasına terkedilmiş yaşlı vatandaşlarımız olduğunu biliyor musunuz?

Ve...

Biliyor musunuz Türkiye Cumhuriyetinin vatandaşı olarak nüfus sayımında kütüğe yazılan, seçimlerden seçimlere oyunu kullanan nice zavallı yurttaşlarımız var ki hâlâ Türkçe bilmiyorlar... Hâlâ bir alfabe verememişiz onlara...

CUMA :

Katı gerçekler

Okulsuz köyler... Ebesiz köyler... Susuz, çeşmesiz, yolsuz köyler...

Hastalarını, türbelere çaput bağlayarak, ya da hocalara muska yazdırarak iyileştirmeye çalışan... Doğum sancısı çeken gelinlerini —tabut biçiminde— araçların üzerine uzatıp omuzlarında —kar-kış demeden saatlerce dağları aşarak— kasabaya yetiştirmeye çalışan köyler... Askerdeki oğlundan gelen mektubu okutabilmek için katır sırtında oba oba dolaşıp okur-yazar arayan köyler... Kış aylarında kar eriterek, yaz aylarında merkep sırtında boz-bulanık ırmak sularını saatlerce uzaktaki evlerine taşıyan köyler... Senenin 9 ayında yolları geçit vermeyen ve henüz tekerlekli at arabası bile görmemiş köyler...

Evet... Cumhuriyetin 50. yılında nüfusumuz 40 milyona yaklaştı ama... Cumhuriyetin nimetleri henüz yurdun her tarafına ulaşamadı nedense...

CUMARTESİ :

Kimine düğün bayram, kimine ekmek - ayran

50. yılı kutlama törenleri bütün tantanasıyla başladı özel ve genel çevrelerde:

Bankalar, resmî kuruluşlar, özel ve tüzle kuruluşlar, umulmayan bir cömertlikle açtılar keselerinin ağzını... Milyonlar akıyor bu keselerin ağzından... Milyarlar akıyor...

Resimler, rozetler, kitaplar, dergiler, madalyonlar, bayraklar, afişler, dövizler, bandolar, mızıkalar, geziler, törenler, şölenler, armağanlar... Ve daha neleeeer neler...

Yerinde ve gerekldi giderler için diyeceğim yok. Fakat yersiz ve gereksiz olarak, sadece reklâm ve gösteriş uğruna harcanan milyonlarca lira ile kimbilir kaç köyümüz okula, çeşmeye, sağlık evine kavuşabilirdi... Ve Cumhuriyetin 50. yıldönümünde ne güzel bir armağan olurdu Türk köylüsüne...

PAZAR :

Çarşaf — Smoking

Yine marşlar söyleyeceğiz hep bir ağızdan:

Müjdeler var yurdumun toprağına taşına
Erdi Cumhuriyetim elli şeref yaşına.

Diye marşlar söyleyeceğiz ay-yıldızlı bayraklarımızın dalgalandığı büyük tören alanlarında.

Ve sonra...

Dualarla başlatıp dualarla bitirdikleri parti toplantılarında 99'luk tesbih çekenler, 1973 yılı Türkiye'sinde Cumhuriyet kadınını kara çarşafın içine sokmaya çalışanlar, Ankara'nın en lüks terzilerinde diktirdikleri frak-smokinglerini sırtlarına geçirerek protokola dahil zevatla beraber 50. yılı kutlama törenlerine katılacaklar.

Ve belki de...

99'luk tesbihle birlikte Cumhuriyet üstüne nutuk çekmeyi düşünecek kadar esnek politikacılarımız da olacak.

Olsun...

Neyimiz yok ki Cumhuriyetin ellinci yılında?... Onlar da —gönüllerince— mutlu olsun...

Ve büyük bayram, tümünüze kutlu olsun!...

Şemsi BELLİ

Fiyatlar durmadan yükseliyor. — Gazeteler —

— Ver şuradan bir kilo zam!..

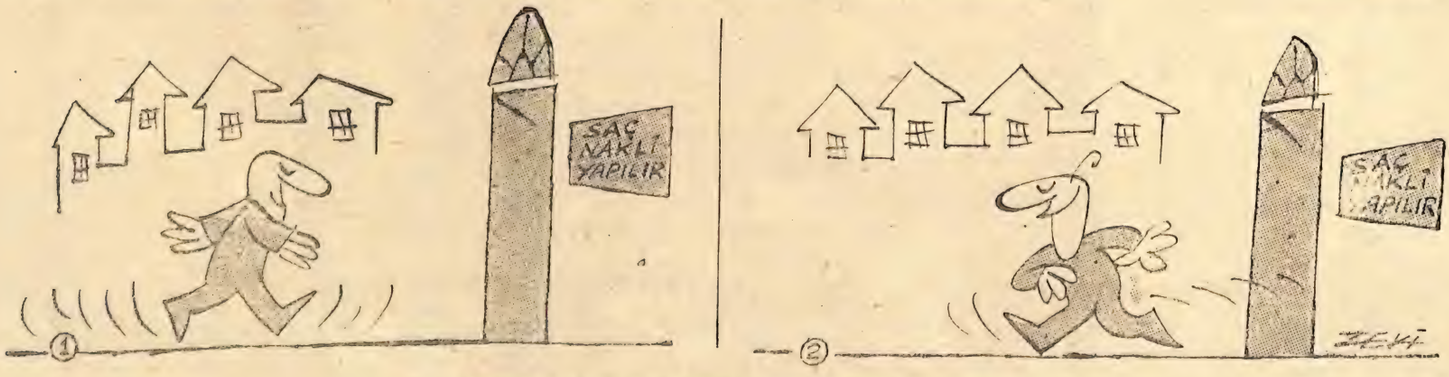

— İstanbul'da ilk defa başarılı bir saç nakli yapıldı. —

Adlarımız... Soyadlarımız...

ERHAN TIĞLI

PEMBE: Bir renk adıdır. Daha çok köylerde kadınlara konan bir addır. Bu ad, bir manide şöyle geçer:

«Karanfilim toz pembe
Hakikatsiz dost bende
Eller gidip oynuyor
Gece gündüz yas bende»

PERİ: Cinlerin güzel kadınlarının adıdır, mecazen çok güzel demektir. Perihan olarak da kullanılır. Ayrıca başına sözcük getirilerek Ayperi, Gülperi... olarak da geçer. Bu addan türemiş olan Periveş: Peri gibi çok güzel, Perizad: Peri çocuğu gibi güzel anlamlarına gelir.

PERTEV: Işık, parlaklık anlamına gelen eski bir addır.

RABİA: Dördüncü demektir. Doğan çocuk dördüncü çocuksa ya da dördüncü ayda doğmuşsa bu ad konurdu eskiden. Şimdi böyle şeylere kulak asan yok...

RAHM (İ): Acıma, esirgeme, koruma demektir.

Bu adı taşıyan Bedri Rahmi Eyüboğlu şöyle diyor:

«İnsan dediğin bir buğday tarlası gibi olmalı
Esti mi rüzgâr bir değil milyonlar için esmeli
Bir tek meyve veren dalı kesmeli
İnsan dediğin derya misali
Üstünde milyonlarca dalga
İçinde kıyametler kopmalı
İnsan dediğin derya misali
Uçsuz bucaksız olmalı.»

Namdar Rahmi Karatay da «Geçti Bor'un Pazarı» şiirinde şöyle der:

«Hasanın böreğine vaktinde yetişmeli,
Hiç durmadan gövdeye atıştırıp şişmeli,
Yanıp da kavrulmadan mükemmelen pişmeli,
Sonra seni almazlar hiçbir yere çiğ diye,
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'ye!...»

RAMAZAN: Oruç ayı, arabî ayların dokuzuncusudur. Bu ayda doğan çocuklara bu ad verilir

RAMAZAN
Bir girmiş ramazan
Giriş o giriş
Beş yıldır ramazan
On yıldır ramazan
Yüz yıldır ramazan
Ramazan efendim ramazan
(Oktay Rifat Horozcu)

RASİH: Sağlam, temeli kuvvetli demektir. Bu adı taşıyan bir divan şairi şöyle diyor:

«Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler hakkı (hakkında)
Eylemişler Rasih'e bühtan bühtan üstüne»

RASİM: Resim yapan, çizgi çizen demektir. Ünlü ad olarak Ahmet Rasim'i gösterebiliriz. Ama o yazı yazar, beste yapardı, resim yapmazdı.

RAUF: Çok acıyan demektir. Aman dikkat, bu adı koymayın çocuğunuza, zengin olamaz, sermayeyi kediye yükler sonra... Top atar top! Ünlü ad: Mehmet Rauf.

RECEP: Heybetli, azametli, saygı değer anlamlarına gelir. Aynı zamanda arabî ayların yedincisinin adıdır. Bu ayda doğmuş çocuklara ad olarak konurdu. Konurdu diyoruz. Şimdi sadece dedenin, atanın adıysa konuluyor da ondan...

Bu ad, eski bir İstanbul türküsünde şöyle geçer:

.....
Gemi gelir yanaşır
İçi dolu çamaşır
İstanbul'un kızları
Recep diye ağlaşır.

Hani benim Recep'im
Recebim sarı lira vereceğim
Almazsan karakola gideceğim.
.....

RE'FET: Çok acıma, çok esirgeme anlamına gelen eski bir erkek adıdır. Şimdi azı bile yok, nerde kaldı çoğu. Böyle bir ad koyup da boşuna sıkmayın çocuğu...

REHA: Kurtulma anlamına gelen Farsça bir addır. Eski bir addır. Eski bir şarkıda şöyle geçer bu ad: «Gamzedeyim, reha bulmam»...

REMZ (İ): Meramı gizliden işaretlerle anlatma anlamına gelen bir erkek adıdır. Çok rastlanan bir addır. Çünkü çoğumuz meramımızı doğrudan doğruya anlatmayız da remizlerle anlatmaya çalışırız. Muzaffer Tayyip Uslu şöyle yazar bu addaki birine yazdığı bir şiirde:

REMZİ BEY'E ŞİİRLER
— Soysal'a —
Nasıl yaşamışsın Remzi Bey
Nasıl yaşamışsın sen
Bugüne kadar böyle
İnsanlardan habersiz
Oturup bir masa başına
Kaydederek
Falanca evrağın
Nereden gelip
Nereye gittiğini
Hiç de mi canın sıkılmadı
Hiç de mi gözüne ilişmedi deniz
Bunca zamandan beri
Hayret Remzi Bey
Hayret doğrusu
Hayret...
(Şimdilik'ten)

RESA: Yetişen, yetiştiren anlamına gelir. Farsçadır.

RESMİYE: Teklifli, resme, yazı ve çizgiye ait, çok ciddî anlamlarına gelir. Özellikle Karadeniz bölgesinde rastlanan bir kadın adıdır.

REŞİT: Doğru yolda giden, akıllı, iyi davranan, ergin anlamlarına gelen bir erkek adıdır. Şöyle bir atasözü vardır: «Adın ne? Reşit! Bir söle bin işit!...»

REYHAN: Fesleğen çiçeğinin Arapça adıdır. Erkek ve kadın adı olarak kullanılır. Bu adı taşıyan bir şarkı vardır. «Dağlar kızı Reyhan Reyhan...»

REZAN: Ağır, ciddî, vekarlı anlamına gelen eski bir addır. Şimdi yok, ar perdesi yırtıldı, utanmak arlanmak kalmadı, bitti, hep satıldı...

RIDVAN: Razı, hoşnut olmak anlamına gelen bir erkek adıdır. Aynı zamanda cennetin kapıcısının adıdır. Bu adı çocuğunuza koyarsanız cennet garanti. Rıdvan, adaşına iltimas yapar, oğlunuz da size...

RIFK (I): Yavaşlık, yumuşaklık anlamına gelen Arapça bir erkek adıdır. Ünlü ad: Falih Rıfkı Atay. Bu adı sakın koymayın oğlunuza. Şef, müdür falan olamaz sonra.

RIZA: Razı olma, hoşnutluk, memnunluk, istek, Tanrıya boyun eğme anlamlarına gelen bir erkek adıdır. Ünlü ad: Rıza Tevfik Bölükbaşı. Bir şiirinde şöyle der:

«Filozof Rıza'yım dinsiz anlama
Dini ben öğrettim kendi babama,
Her işte oynarım cambazım amma,
Sırat Köprüsü'nü geçemem hocam!»

RUH (İ): Ruh, etkî, öz anlamlarına gelen bir erkek adıdır.

«Gör zahidi kim sahib-i irşad olayım der
Dün mektebe vardı bugün üstad olayım der»
(Bağdatlı Ruhi)

RÜSTEM: Ünlü İran kahramanının adı: Zaloğlu Rüstem. Bu ad, çocuk o kahraman gibi kuvvetli olsun diye konur.

«Başlıbaşına her birimiz Rüstem-i aşkız»
(Nef'i)

RÜŞT (Ü): Doğru düşünme, erginlik demektir. «Rüştü; denize düştü» diye bir tekerleme vardır. Çocuklar böyle kızdırırlar arkadaşlarını.

Necdet Rüştü Efe ise:

«Erbab-ı himmetle başla temasa:
Aş dolar önünde boş duran tasa
Tavsiye mektubu hiç yazılmasa
Dünyada murada eren olur mu?»

diyerek dile getirir kızgınlığını...

SAADET: Mutluluk anlamına gelen bir kadın adıdır. Arapçadır. Ümit Yaşar, Saadet Hanım hakkında şöyle der:

«Saadet uzun ettin artık
Çekil git yanımdan
Sen gel Fazilet hanım sen gel
Usandım Saadet hanımdan.»

SABİT, SABİTE: Yerinde duran, kımıldamayan, ispatlanmış demektir. Yerinde saydığımıza göre tam bize lâyık bir ad...

SABR (İ): Dayanma, bekleme demektir. Kadın adı: Sabriye. Tam bize göre bir addır bu da. Sabrın sonu selâmettir der, hababam bekleriz sabırla koruk helva olacak diye, ne ekersen onu biçersin atasözünü unuturuz nedense...

SAYIN BAY

Sayın bay
Mösyö sayın bay
Günaydın bonjur gudmorning
Biraz tırnak cilâsı ister misin tırnak cilâsı
Biraz otomobil
Biraz saç kurutma makinesi
Biraz bilmem ne fakültesi
Biraz memleket ister misin memleket
Biraz iyilik
Biraz doğruluk
Biraz sorumluluk
Afedersin
Birine benzetmişim
Seni gidi seni.
(Sabri Altınel)

SADIK: Doğru, gerçek, birine çok bağlı anlamına gelen bir erkek adıdır. Sadık adında biri Nef'i'nin ünlü «Kelp tahirdir» diye biten, tevriyeli, hem köpek sadıktır, hem de bana köpek diyen Tahir köpektir anlamına gelen şiirini kastederek arkadaşı Tahir'e: «Ne dersin, öyle mi, kelp tahir midir?» diye sormuş. Tahir de ne demiş biliyor musunuz?!.

«— Hayır dostum, aldanıyorsun, kelp sadıktır...»

SAFDER: Düşman saflarını yarıp geçen yiğit demektir. Farsçadır. Erkek adıdır. Bu adı alır da çoğu kişi, değil düşman, alacaklıları bile yarıp geçemez...

(Devamı var)

Akbaba
Haftalık Siyasî Mizah Mecmuası
SAHİBİ:
Ergin Ortaç
Yazı işlerini fiilen idare eden:
Kadri Yurdatap
Sekreter: Selâmi M. Yurdatap
Dizildiği ve basıldığı yer:
Akbaba Matbaası
İDARE YERİ:
Divanyolu Klodfarer Caddesi No: 8 - 10, Daire: 8, İstanbul
Telefon: 22 18 11
İLÂN FİYATI: Kapak içi, santimi 35 lira, iç sayfalar 45 lira.
Fiyatı: 150 kuruş.

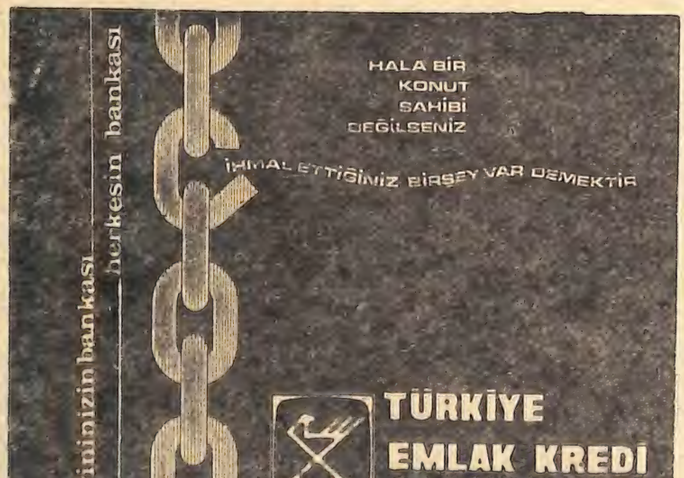

(Basın: 20166 - A - 60093 — 166)

(Benson Reklâm: 18 — 167)

(Benson Reklâm: 18 — 168)

MİLLETLER GÜLÜYOR

— Yeni bir teknikle ameliyat ediyor!..

Otoriter kadın

Adamın biri içini çekerek, arkadaşına dert yandı:

— Evlendiğimizden beri karımın ne kadar değiştiğini bilemezsiniz.

— Sahi mi?

— Öyle. On senede, alışıklıklarımın hepsini, karakterimi ve dostlarımı değiştirtti.

Bilgili karınca

Amerika'da bir eyalette ihtilâl olmuştu. İktidarı ele geçirenler suçlularla birlikte yanlışlıkla bir bilgini de hapse atmışlardı. Bilgin hapiste can sıkıntısından, kolunda gördüğü bir karıncaya ne biliyorsa öğretmeye kalkmış, her şeyi, hattâ konuşmayı bile belletmişti. Bir süre sonra bir ihtilâl daha oldu ve hapistekileri serbest bıraktılar. Gözleri yaşlı, birbirlerine veda edecekleri sırada bilgin, karıncaya:

— Sana her şeyi öğrettim ama içki içmeyi öğretmedim, dedi.

Birlikte bir meyhaneye gidip masalardan birine oturdular. Bilgin, karıncayı masanın üzerine koydu. Garsona iki bira ısmarladı. Birlikte içtiler. İki bira daha ısmarladı. Bilginin başı dumanlandı. Sonra, eseriyle öğünmek ihtiyacına kapılarak garsonu çağırdı:

— Şu karıncayı görüyor musun?... diye gururla ona karıncayı gösterdi.

Bir müşteriye, bir de karıncaya bakan garson, bilgin'in sözlerini tamamlamasına vakit bırakmadan:

— Affedersiniz efendim, diyerek, parmağının ucuyla karıncayı ezdi.

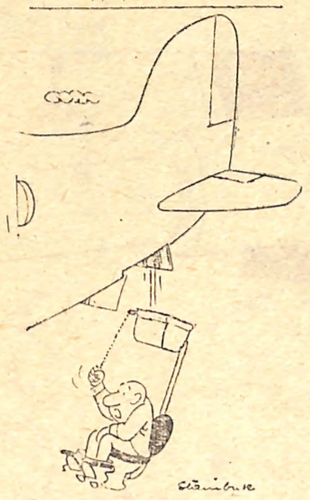

Yazısız

Neden içiyormuş

Karısı kaçtığından beri kendini içkiye vermişti. Haline acıyan biri uyardı:

— Arkadaş, ne var kendini bu kadar içkiye verecek?

— Karım kaçtı.

— Üzülme, belki bir gün pişman olur, tekrar sana döner.

— İşte asıl onun için üzülüyorum ya...

— Unutma ki biz buraya harabeleri görmek için geldik!..

Yabancı

İki arkadaş, gece geç vakte kadar içmişler, sarhoş bir halde evlerine dönerlerken ortalık yavaş yavaş aydınlanıyordu. Biri:

— Güneş doğuyor, dedi.

Öteki itiraz etti:

— Hayır, güneş değil, ay doğuyor!

Münakaşa büyüdü. O sırada karşıdan gelen bir adama sordular. Adamcağız, uzun uzun düşündükten sonra:

— Ne yazık ki merakınızı hal edemiyeceğim, dedi. Çünkü ben buralı değilim.

Ekmek ve şarap

Her an sarhoş gezen adama sordular:

— Ekmek mi istersin, şarap mı?

Ayyaş cevap verdi:

— Şarap isterim. Ekmek yiyerek hayâl kurulmaz ki...

Bir sorun

Altı yaşındaki Paul, babasına sordu:

— Baba sen nerede dünyaya geldin?

— Marsilya'da.

— Ya annem?

— Annen Afrika'da doğmuş.

— Peki, ben?

— Sen de Amerika'da.

— Garip şey! Şu halde, nasıl bir araya toplandık?

Meziyetler

Yaşlıca bir erkek, bir genç kadına iltifat ediyordu:

— Sizi çok beğeniyorum madam.

Kadın sordu:

— Meselâ hangi meziyetlerimi?

— Hangisini sayayım, gözleriniz, kaşlarınız, dişleriniz, elleriniz, renginiz...

— Başka?...

— Konuşmanız, tebessümünüz, zekânız, incelik ve zerafetiniz...

— Çok teşekkür ederim.

— Yalnız bir teşekkür mü?... Meselâ benim sizde bulduğum meziyetlere karşılık, siz bende bir meziyet bulmuyor musunuz?...

— Bulmaz olur muyum?... Bir meziyetiniz var ki, çok önemli: Güzel şeyleri keşfetmekteki kudretiniz!...

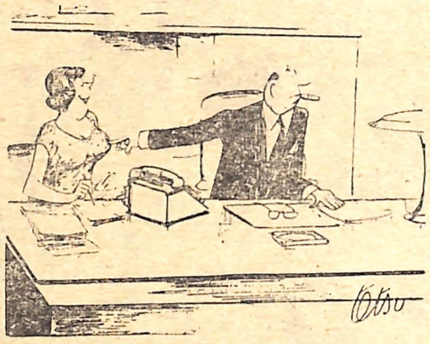

— Yanlış düğmeye bastınız patron.. ama isterseniz «Giriniz» diyeyim!..

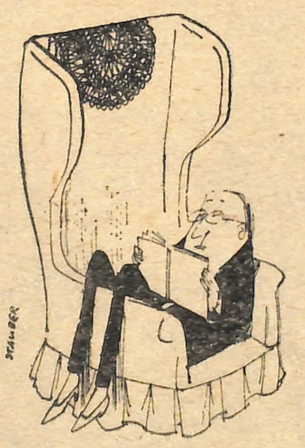

Yazısız

Şeytan dürtmüş

Adam, çarşıdan yeni bir elbise ile eve dönen karısına çıkıştı:

— Fazla oldun artık! Bir ay içinde satın aldığın üçüncü elbise bu!...

— Ne yapayım, dedi kadın, görünce dayanamadım. Şeytan dürttü...

— Şeytana «Sen çekil oradan bakayım» deseydin ya!...

— Dedim. Çekildi ve «Arkadan bakınca daha güzel görünüyor» dedi.

İmdat

Uzun uzun çalan telefon alıcısını kaldıran komiserin kulağına:

— İmdat! Yetişin imdat! diye bağıran boğuk bir ses geldi.

— Peki geliriz, diye cevap verdi komiser. Ama ne oluyor?

— Bir kedi odama girdi. Çabuk olun.

— Fakat madam, bu kadar önemsiz bir şey için de polis çağırılmaz ki... Hem siz kimsiniz?...

Telefonun öbür ucundan cevap geldi:

— Kim olacak canım, tanımadınız mı, ben papağanım!...

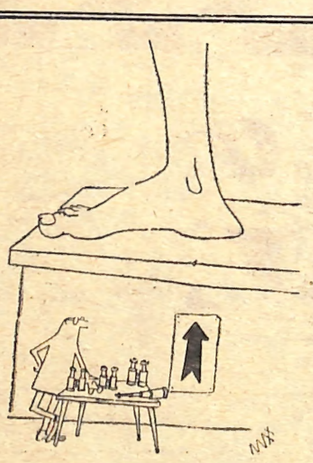

Yazısız

Dünya Karikatürleri

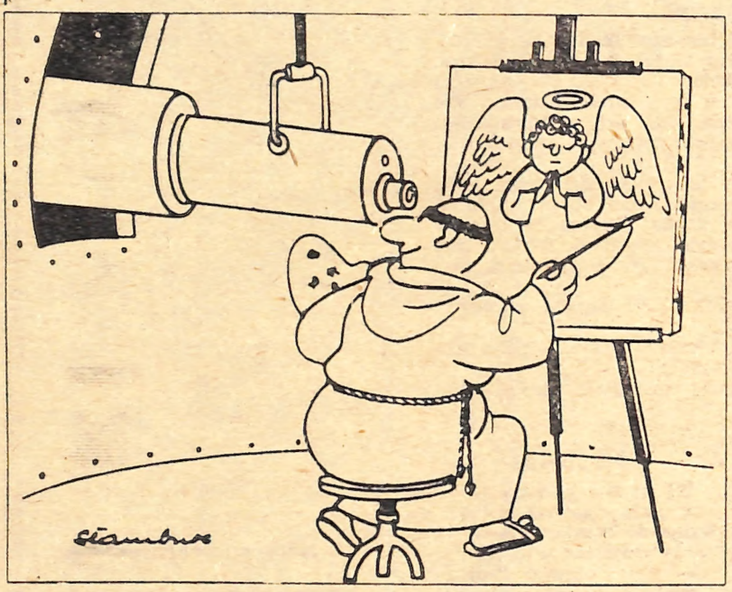

YAZISIZ

- BİR AYLIK BERABERLİĞİMİZ SONUNDA "BEN SENİN KARIN, KÜÇÜK BİBLON, NONOŞUNUM AMA BULAŞIKÇIN DEĞİLİM!„ DEYİP GİTTİ!..

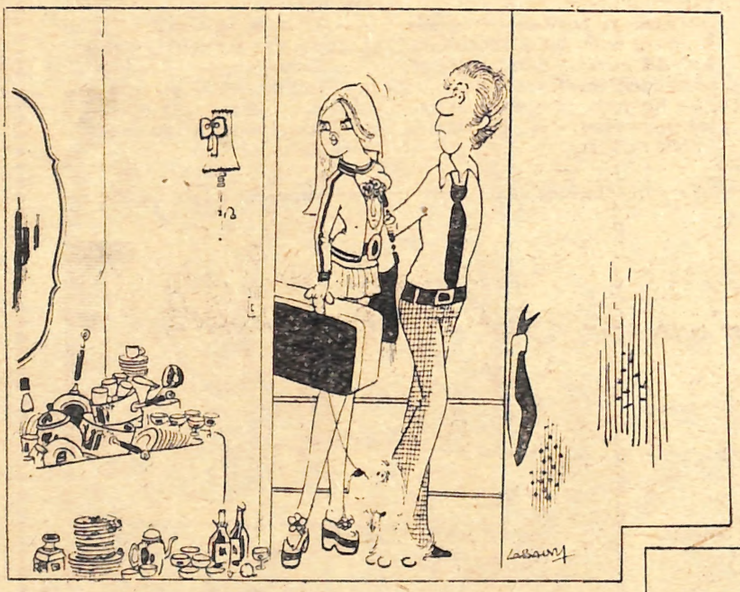

-BİRKAÇ GÜN YOKLUĞUMDA BOL BOL MİSAFİR KABUL ETTİĞİN ANLAŞILIYOR!..

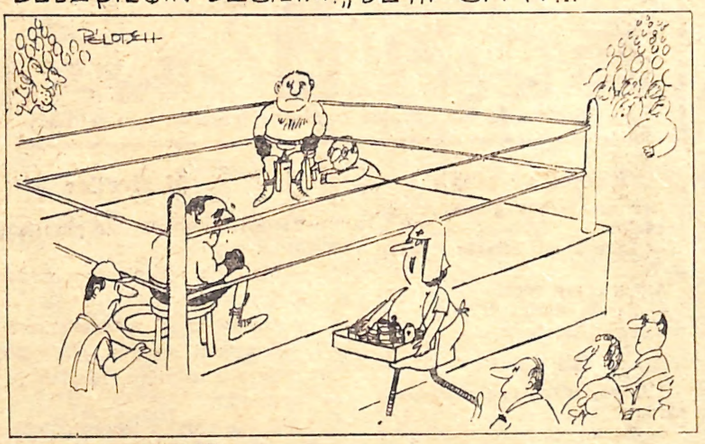

-TENTÜRDİYOT, YARA MERHEMLERİ, SARGILAR!..

YAZISIZ

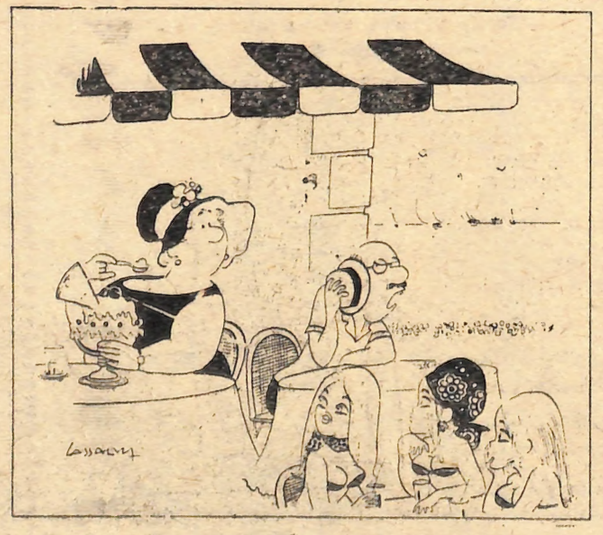

-BEN, KİLOLARCA DONDURMA YİYEN BU KADININ KOCASI DEĞİLİM KIZLAR!..

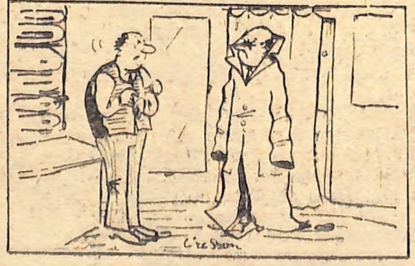

-HATA NEREŞİNDEYMİŞ?..

-GÜNEŞ ÇARPMIŞ SİZİ YAHU!..

Cumhuriyetimizin 50. Yılını kutlarız...

YAPI ve KREDİ BANKASI

Daima en iyi hizmet

(Reklâm Moran: 2340 — 169)

Akbaba

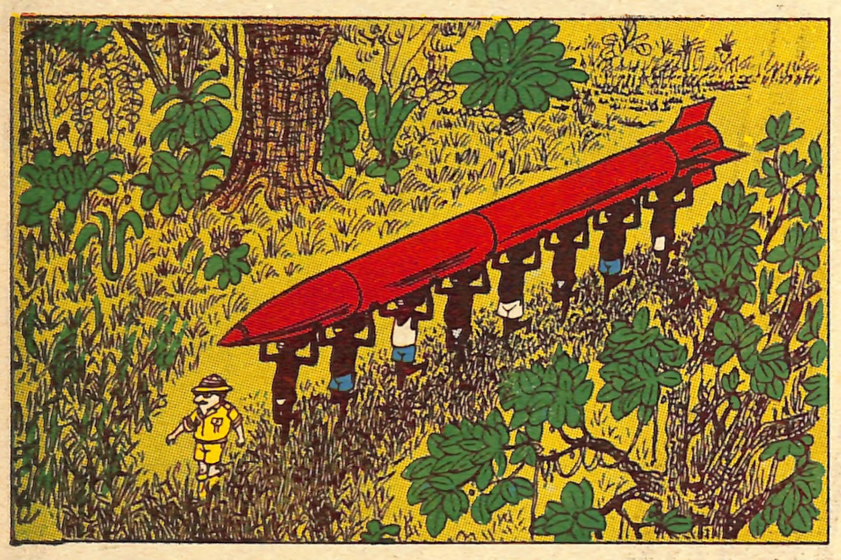

YAZISIZ

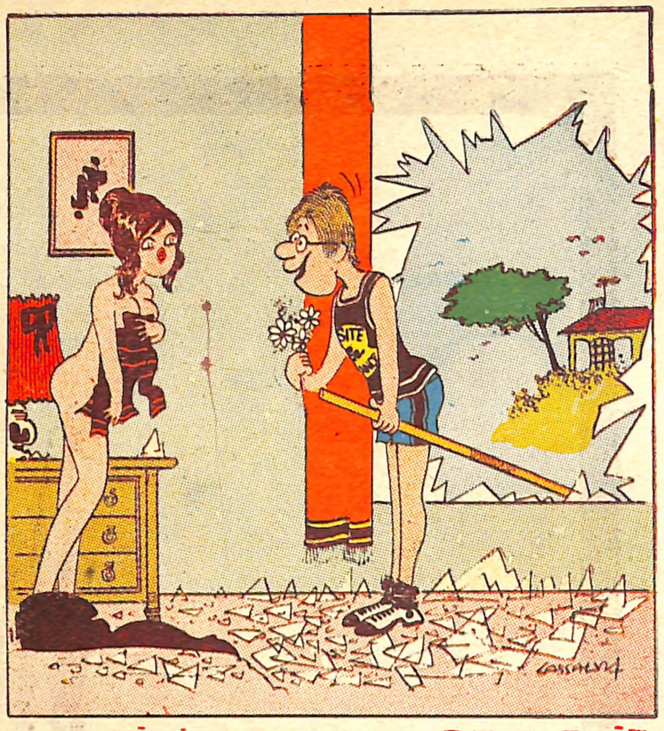

-KENDİMİ TANITAYIM: BENDENİZ YENİ KOMŞUNUZ, SIRIKLA ATLAMA ŞAMPİYONUYUM!..

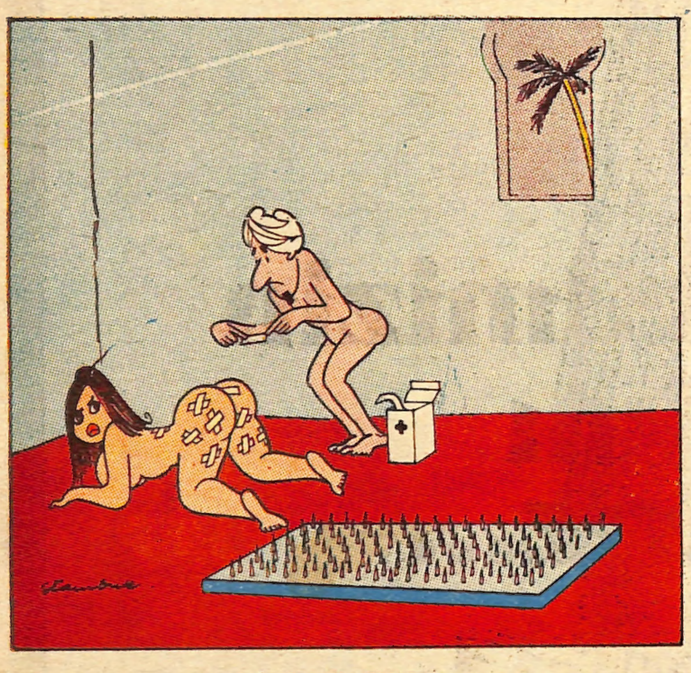

YAZISIZ

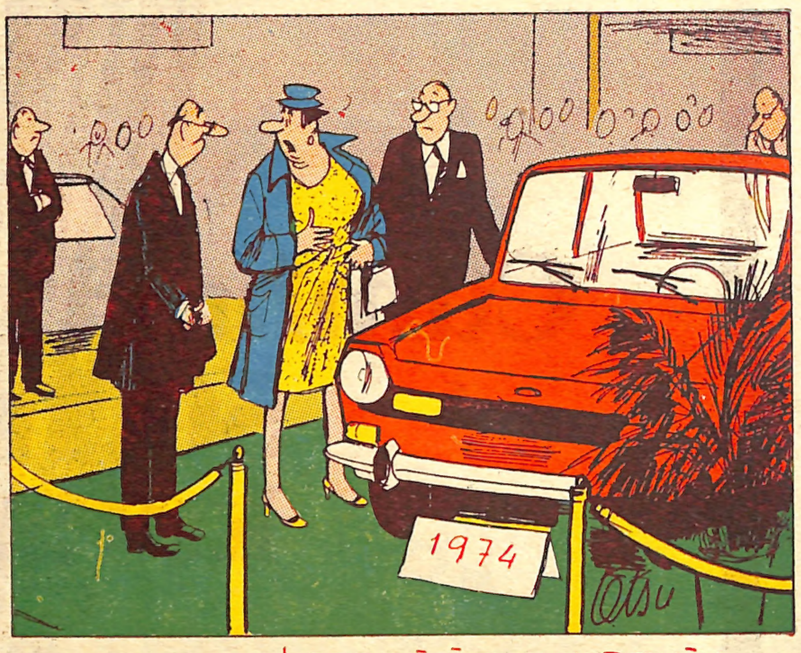

- SEN SUS! PERMİSİ OLAN BENİM, KONUŞACAK OLAN DA BEN!..

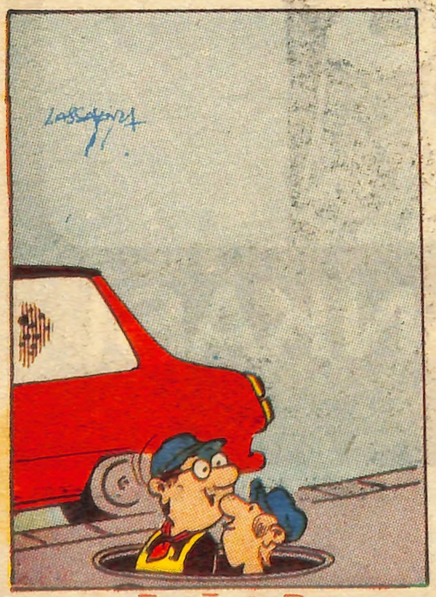

-GÖZÜNÜ DÖRT AÇ...

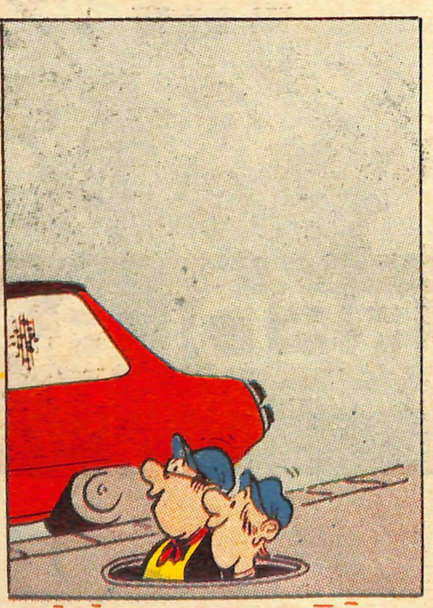

-BİZİM MESLEĞİMİZ BAZAN

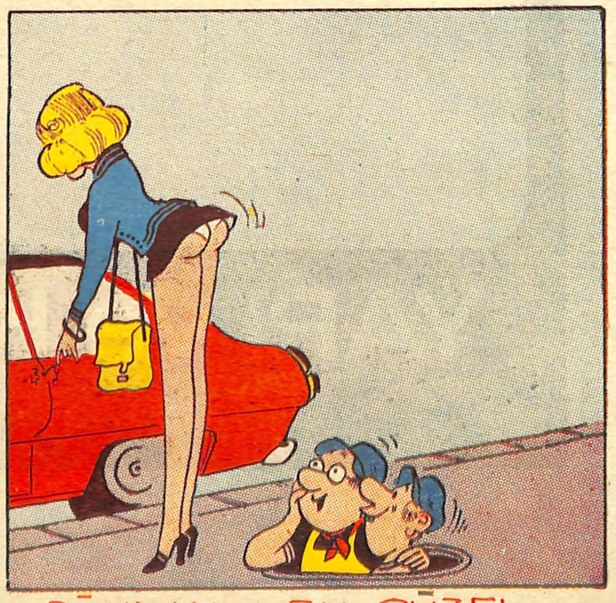

-DÜNYANIN EN GÜZEL MESLEĞİDİR!..